

Opinia națională

Săptămânal de opinie, informație și idei de larg interes național

În ultimele două secole România a cunoscut trei sisteme economico- sociale și trei perioade de tranziție. Consecințele au devenit istoria unui popor

Prof.univ.dr. Victor AXENCIUC

CLARIFICĂRI CATEGORIALE

Orice ansamblu de teorii, pentru a se construi în știință, pe lângă obiect de studiu și metodologie specifică, necesită un sistem propriu de categorii pentru desemnarea proceselor și elementelor de formare a enunțurilor și judecăților.

Abordarea temei tranziției sau/și a tranzițiilor de la un sistem social la altul sau de la un tip de societate la altul impune precizarea categoriilor folosite.

Tranziția sau trecerea la un nou sistem economico-social se poate înțelege, și în acest sens o folosim, ca o etapă istorică, variabilă în timp, de transformări fundamentale în toate structurile economice și sociale ale societății, în componentele și mecanismele sale de funcționare, în osatura instituțională și legislativă, până în conștiință, în mentalitatea și comportamentele membrilor comunității date; respectiv, devenirea în alt sistem social deosebit radical de cel anterior.

Când se determină sistemele economico-sociale proprii unei comunități istorice – cetate, popor, națiune, stat etc. – sunt avute în vedere marile sisteme sociale generatoare a marilor tipuri de societăți umane; de pildă a societăților primitive, tribale, tributare, organizărilor de marcă, obște, a celor sclavagiste, feudale, capitaliste, socialiste, postcapitaliste etc.

Pe lângă aceste sisteme fundamentale, istoria cunoaște o mare diversitate de sisteme sociale de producție, care, deși funcționau uneori pe arie foarte largă, au caracter secundar

și sunt subordonate sau atașate, adesea integrate marilor sisteme economico-sociale, ca, de pildă, sistemele de economie naturală, de economie casnică, de producție simplă de mărfuri, de economie publică etc. Notăm că aceste sisteme sociale de producție accesorii, din variate cauze, nu pot forma și nu pot deveni sisteme fundamentale ale unor tipuri de mari societăți istorice, constituite și instituționalizate, auto-reproducătoare ca atare.

Niciodată însă organizarea umană nu a fost, în afară de formațiunile inițiale-comuna primitivă, tribală-reprezentată de mari sisteme economico-sociale pure, absolute, decât în imaginația și teoria idealistă a societății perfecte, a unor utopiști, precum Campanella cu a sa *Cetate a Soarelui*, Fourier cu *Falangsterul* său, Marx cu *societatea comunistă*. Din contră, în realitatea istorică au coabitat, și obligatoriu în epocile de tranziție, mai multe structuri sociale în ansamblul socio-economic al unei comunități: un sistem social fundamental determinant și dominant, în simbioză cu sisteme secundare de altă esență, adesea de economie naturală, de organizare colectivă de marcă, obște, de producție mică de mărfuri, de economie publică statală etc.

Ca urmare, întregul ansamblu de forme și sisteme de economie articulate, în care domină și determină un sistem economico-social fundamental la un moment dat al istoriei, acest ansamblu în mișcare, funcțional se desemnează ca organism socio-economic al comunității, respectiv al statului, al națiunii date.

În cuprinsul organismului socio-economic, care reprezintă totdeauna cadrul permanent al vieții comunității, se produc dezvoltări și schimbări de sisteme sociale, atât ale celor fundamentale, cât și ale celor secundare. Istoria umană a demonstrat că schimbarea, transformarea unui sistem social fundamental, ca regulă, urmează tendințele progresului, noul sistem manifestându-se mai eficient în utilizarea resurselor materiale și umane și în satisfacerea necesităților sociale pe care le produce. Noul sistem social este generat istoric și ca soluție de dezvoltare avansată a societății, când sistemul existent nu mai este capabil să răspundă necesităților sociale ale dezvoltării, când acesta, în ansamblu, prin mecanismul propriu de funcționare nu numai că și-a epuizat capacitățile de propulsare ascendentă a societății, dar nu mai are nici resurse interne de adaptare la noile condiții și cerințe sociale. Criteriul de valoare universală a sistemelor economico-sociale care le succed pe cele anterioare, criteriul atestat de întreaga istorie umană și care a pus în mișcare forțele sociale pentru schimbare a fost funcționarea acestora în interesul unei părți tot mai largi a poporului.

Tranziția de la vechiul sistem social la cel nou antrenează modificări și în sistemele secundare, în întregul organism socio-economic al societății respective.

Astfel, în cadrul vieții economico-sociale, în epocile de maturitate și stabilitate a sistemului social fundamental, acesta determină structurile, mecanismele și sensurile evoluției; în epocile de schimbări structurale se produce transformarea sistemului fundamental în

altul; se desfășoară în câmpul vieții economico-sociale tranziția; aceasta prezintă o pluralitate de procese și componente ale vechiului sistem și elemente ale noului sistem, cât și forme sociale tranzitorii specifice, precum și nelipsite sisteme secundare. Logic și istoric, la începutul prefacerilor va fi preocupător și determinant încă, pentru o vreme, vechiul sistem fundamental pentru ca la sfârșitul tranziției din acesta să rămână, uneori, doar forme metamorfозate ce se integrează în noul sistem care devine cel decisiv al noului destin al vieții economice și a societății.

(Continuare în pag. 2)

La facultățile Universității Spiru Haret a continuat înmânarea Diplomelor pentru Burse de Merit

Pagina 8

Oamenii și societatea din spatele sondajului de opinie din 17-23 februarie 2003*

Prof.univ.dr. Nicolae RADU

Lector univ.dr.d. Cristian POMOHACI

Sunt valabile rezultatele sondajelor noastre de opinie? Sunt, firește. Oamenii răspund la întrebările puse – dacă răspund – și, indiferent de ce o fac, rezultatul este o „realitate opinională” autentică. Semnificația acestor răspunsuri este o altă problemă, la fel de esențială ca și răspunsurile ca atare. Dacă nu avem înțelegerea corectă asupra realității sociale și spirituale din spatele sondajelor, datele obținute rămân o expresie superficială a unei realități puțin sau deloc cunoscute. Este motivul pentru care, după aplicarea chestionarului, operatorii noștri de teren – studenții la Facultatea de Sociologie-Psihologie a Universității noastre – au cercetat tocmai semnificația mai profundă a răspunsurilor date sub raport social și uman. Rezultatele obținute și consemnate de aceștia le redăm în cele ce urmează, sub forma unei sinteze:

• În multe cazuri, oamenii sunt deschiși și răspund limpede la întrebări. Este cazul acelor întrebări care nu îi implică politic mai ales. În multe localități din județul Alba, dar și în altele, din județele Ialomița, Bacău sau Mehedinți, oamenii au fost bucuroși să-și spună părerea în problemele care îi interesau.

• Nu de puține ori, s-a constatat și o teamă reală de a „deschide poarta” operatorilor. Uneori, au crezut că operatorii „vin cu impozitele” sau „cu lumina” (Cosâmbesti, Ialomița; operator de teren, studenta Ioana Păun). „A trebuit să-i liniștim, spunându-le că suntem studenți și sondajul este practica noastră de specialitate” (operator de teren, studenta Ruxandra Săndulescu). „La Tg. Oena am observat că oamenii ne evită când ne

văd cu chestionare, ne confundau cu cei ce cutreieră țara pentru a obține bani în diferite scopuri; la Comănești (Bacău) începeau prin a ne pune astfel de întrebări: pentru care partid lucrăm, le era teamă că ar putea fi trași la răspundere pentru opiniile lor (operator de teren, studenta Ramona Lenuța Ivan). „La Vinerea (jud.Alba) ne-a întâmpinat un refuz aproape general de a răspunde la întrebări: «nu mă interesează, toți sunt niște hoți» (operator de teren, studenta Andreea Neacșu)”. „Am procedat și mai îndrăzneț, adică am intrat în curți și am bătut la ușă. Nu se supărau la insistențele noastre, dar nici nu ne luau în seamă, uneori ne spuneau totuși că nu-i interesează și că nu vor să răspundă la întrebări. Sau «puneau placă»: nu știm, nu vrem să auzim nimic, de ce și cine vrea să știe cum gândim” (operator de teren, studenta Eugenia Munteanu).

Explicația acestor comportamente este imediată, dar și mai îndepărtată. La începutul anului, „vin cei de la primărie pentru a inventaria și impozita, alții le este pur și simplu teamă să spună că nu au încredere în poliție, guvern, partid, parlament. Se tem că nu cumva, după un timp, să fie totuși trași la răspundere pentru opiniile lor” (operator de teren, studenta Ioana Păun). „Și la Drobeta Turnu-Severin, oamenii se tem să răspundă la întrebările care le-ar putea dezvălui atitudinile politice” (operator de teren, studentul Marius Adrian Calapod).

Sunt reacții firești după o jumătate de secol de experiență în ceea ce privește reprimarea opiniilor neconvenabile politice.

Este o mentalitate puternic înrădăcinată și ea face ca răspunsurile la întrebările cu caracter politic să aibă o valoare cu totul discutabilă. Opiniile privind partidele și personalitățile mai ales, dar și cele privind încrederea în instituții sunt, de cele mai multe ori, superficiale.

• Neîncrederea și indiferența reprezintă alte două componente atitudinale constatate adesea pe teren și legate strâns de „teama de a răspunde”.

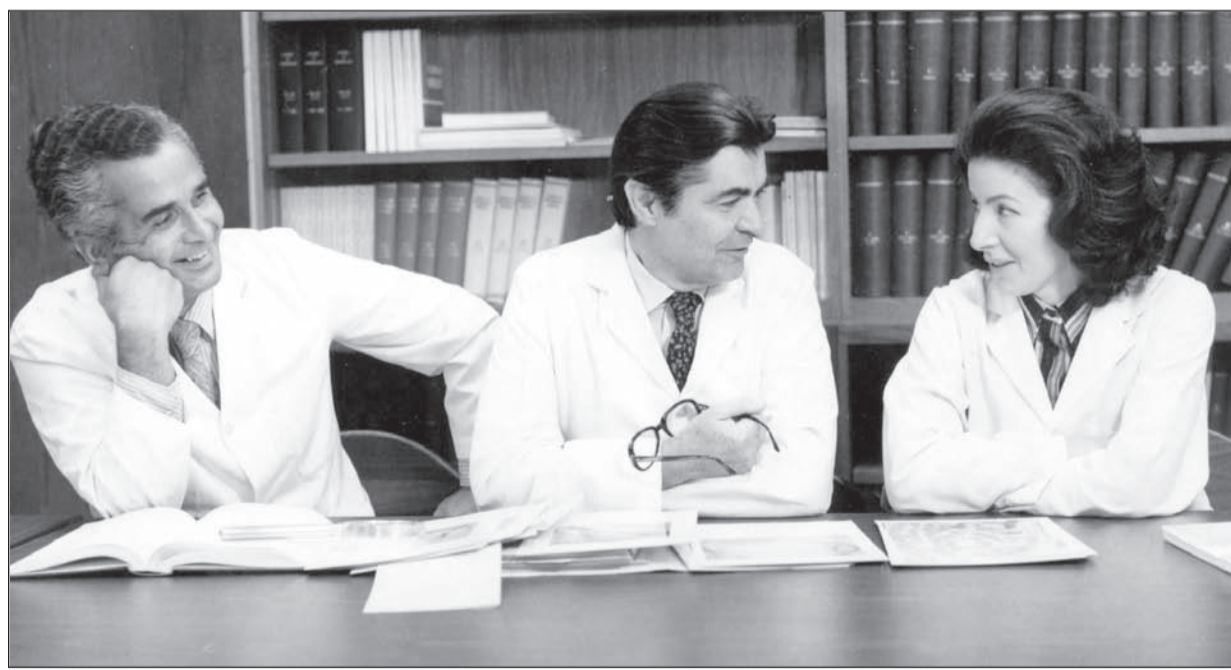
„La Cosâmbesti (Ialomița) ne-au spus unii: mergeți în altă parte, la alții, mai pricepeți decât noi, pe noi nu ne interesează politica” (operator de teren, studenta Ioana Păun). „În satul Dealul Morii (Buzău), oamenii sunt reci și neprimitori. Este un sat de bătrâni (operator de teren, studentul Viorel Elefterescu). „Uneori nu i-au interesat legitimațiile noastre, nu cred în ele” (operator de teren, studentul Lucian Gegeta). „După primele întrebări se plietesc și răspunsurile devin superficiale” (operator de teren, studentul Lucian Gegeta). „La Vârși (Alba), oamenii cunosc viața politică, dar nu sunt interesați de ea” (operator de teren, studenta Veronica Emma Stoica).

Indiferența se manifestă uneori prin ironie: „Ați venit voi, tocmai din Capitală, să ne întrebați pe noi despre politică? Păi, nu aveți pe cine întreba acolo, la București? Ce rezolvăți voi cu sondajele astea, oricum nu ne bagă nimeni în seamă” (operator de teren, studentul Florin Cojanu).

Teama, neîncrederea, indiferența sunt comportamente mai extinse decât se crede obișnuit și ele reprezintă o mare problemă socială și umană a tranziției postcomuniste.

(Continuare în pag. 3)

*publicat în numărul 356 al revistei *Opinia națională*

Știința la TVRM

Vocația universitară a Televiziunii României de Mâine exprimată cu strălucire

într-o emisiune consacrată marelui om de știință român,

laureat al Premiului Nobel,

George Emil Palade

creator al unei noi științe, hotărâtoare în deslușirea proceselor vieții.

Prezenți în emisiune: Acad. Maya Simionescu, prof.univ.dr. Radu Șerban Palade, prof.univ.dr. Constantin Dimoftache - Zeletin, dr. Anca Sima - cercetător.

Realizatorul emisiunii: Eugenia Grosu POPESCU

Paginile 4 și 5

În ultimele două secole România a cunoscut trei sisteme economico-sociale și trei perioade de tranziție

(Continuare din pag.1)

Noul sistem preia de la cel vechi un patrimoniu mai restrâns sau mai amplu, în funcție de stadiul de dezvoltare a societății umane și a comunității respective, reprezentat de o avuție tehnico-materială, umană și culturală de o anumită calitate și valoare de civilizație. Soarta tranziției, mersul prefacerilor și rezultatele lor sunt condiționate în mare măsură de acest patrimoniu, de modul de valorificare a lui, cât și de forța și capacitatea de gestionare a factorilor subiectivi decidenți care vor determina împreună, în primele etape ale prefacerilor, progresul economiei și valoarea eficienței sale sociale.

PRIMA TRANZIȚIE LA ECONOMIA DE PIAȚĂ

În cele două secole de la sfârșitul mileniului doi, organismul socio-economic de pe teritoriul României a cunoscut trei sisteme economico-sociale și trei perioade de tranziție, de schimbări structurale spre sistemul social următor.

Până la mijlocul secolului XIX, sistemul social dominant în societatea românească era cel feudal. În condițiile cunoscute, după revoluția de la 1848 și sub înfrângerea decisivă a civilizației și instituțiilor occidentale se deschide, o dată cu formarea statului modern român și prin acțiunea determinată a acestuia, perioada prefacerilor către economia de piață modernă, având ca model capitalismul occidental, deși stările sociale și economice existente în țara noastră nu se articulează cu acesta.

Perioada constituirii noului sistem modern, în România, cu toate sectoarele și mecanismele de funcționare – agricol, industrial, al infrastructurii, monetar, de credit și bancar, al finanțelor publice, al pieței interne, al relațiilor externe etc. – durează, convențional, cea șase decenii, între 1859-1921 (întrerupte de primul război mondial), încheindu-se, în linii mari, la începutul anilor '20, printr-un ansamblu de evenimente de răscruce pentru destinul țării: întregirea statului național și integrarea întregului patrimoniu al economiei în organismul socio-economic; împărțirea latifundiilor moșierilor țărănimii prin reforma agrară din 1921; acordarea revoluției politice de vot universal cetățenilor României. Prin toate aceste împliniri istorice și consecințele lor sociale și economice s-a marcat, în general, sfârșitul tranziției la sistemul economico-social modern și la democrația economică, consacrată prin Constituția din anul 1923, dar nu s-a ajuns la predominarea sistemului capitalist în viața economică a României.

Pentru ca sistemul social capitalist să devină generalizat și predominant, mai erau necesare multe decenii în care să se producă prefacerile majorității zonelor necapitaliste în economie marțială-bănească; era necesară asimilarea, încorporarea lor în structurile și procedurile de circulație moderne, imprimându-se acestor zone scopul, sensul și modul de funcționare alert, propriu acestui sistem, în vederea realizării tipului de dezvoltare care să-l apropie, structural și calitativ, de sistemul economico-social occidental, al cărui model se implementa aici. Spunem structural și calitativ pentru că tranziția realizată în România, până atunci, cuprindea transformările de la structurile sociale feudale la cele moderne formale, generale ale economiei de piață, respectiv fundamentate pe proprietatea privată, pe libertatea muncii, a producției și circulației bunurilor și valorilor, pe inițiativa liberă a agenților economici etc., cât și pe instituționalizarea și legitimerarea acestor structuri moderne și a mecanismelor de funcționare a economiei de piață; dar economia de piață românească era numai parțial capitalistă, o mare parte aparținea micii producții de mărfuri; în ansamblu, ea se afla încă departe de structurile și nivelul calitativ al economiei de tip industrial.

Desigur, organismul socio-economic național, modern, format în șase decenii și consfințit de Constituția din 1923, nu mai conținea în fondul său nici un element social sau instituțional de natură feudală; economia de piață și democrația economică reprezentau cadrul și climatul general al vieții sociale a țării. De subliniat că prefacerile la economia modernă de piață s-au desfășurat concomitent cu marile procese de modernizare a țării; societatea românească s-a transformat dint-o comunitate cu aspecte și mentalități orientale într-una cu înfățișare, mai evidentă la orașe, de formă occidentală. După 1860, țărânaie clăcașă a devenit liberă și impropriatărită cu pământ; treptat s-au instituit drepturile democratice, a început procesul de alfabetizare a populației, s-a răspândit învățământul gimnazial și liceal în toate orașele importante ale țării, s-au creat facultăți și universități în capitalele de provincii istorice, ceea ce a asigurat formarea tuturor categoriilor de cadre necesare economiei și culturii naționale.

Sub auspiciile Academiei Române, fondată după crearea statului național, au înflorit știința, cultura și artele; s-au format autentice școli naționale ale diferitelor științe, arte, limba și literatura română cultă au pătruns treptat în toate căminele, contribuind la modelarea conștiinței naționale. Printr-un ansamblu de legislație și instituții s-a creat cadrul legal al economiei de piață; căile și mijloacele de transport și comunicație au fost revoluționate prin construirea a zeci de mii de kilometri de drumuri pietruite, a mii de kilometri de cale ferată, prin introducerea până la comune a telefonului, prin instalarea posturilor de radiodifuziune etc. De asemenea a demarat procesul de urbanizare modernă: s-a introdus iluminatul electric în orașe, s-au efectuat lucrări de canalizare, de aducțiune a apei potabile filtrate prin conducte, s-au construit impozante edificii publice în Capitală și în alte mari localități, s-au pietruit, apoi asfaltat străzile principale, s-au sistematizat orașele, s-au amenajat parcuri și grădini publice etc.

Restructurarea capitalistă a economiei însă era departe de a se fi încheiat; alcătuirile de tip capitalist cuprindeau doar o fracțiune redusă, deși cea mai puternică și avansată, din organismul socio-economic; cea mai întinsă

parte a sa era de natură necapitalistă și semicapitalistă, ce urma să fie supusă, în viitor, pe termen lung, schimbărilor radicale din punctul de vedere al relațiilor economice și al forțelor productive. Spațiul necapitalist și semicapitalist cuprindea două sfere: una de mică producție agricolă, a milioane de gospodării țărănești, dominantă la sate, dar răspândită și la periferiile urbanului; se caracterizează prin economie seminaturală, prioritar de autoconsum (60-80%), slabă producătoare de mărfuri; ea prevala agricultura în care exploatațiile marfare capitaliste ocupau doar 25-30% din producția agricolă; a doua sferă includea activități de industrie, construcții, servicii de aceeași natură necapitalistă și semicapitalistă, dar producătoare de mărfuri, reprezentată de sute de mii de meșteșugari, mici meseriași, transportatori, căruțași etc.

Cum este cunoscut, criteriul esențial al sistemului economico-social capitalist contemporan îl constituie predominarea, în populația ocupată, a celei salariale și respectiv predominarea capitalului în activul avuției naționale. În România, sectorul necapitalist și semicapitalist ocupa majoritatea populației țării și producea peste 60% din valoarea produsului social. La recensământul din anul 1930, din 10,5 mil populație ocupată, nu mai mult 1,5 mil era populația salariaală sau cea. 15% din total, restul de 85% lucra, în majoritate, ca mici producători și în alte forme. În acest sens, Virgil Madgearu, în lucrarea sa fundamentală, *Evoluția economiei românești după războiul mondial*, după ce analizează natura și structura economiei în perioada interbelică, ajunge la următoarea determinare, ușor excesivă, dar nu departe de realitate: „*Dat fiind extensivitatea atât de redusă a sectorului capitalist privat în raport cu sectorul economiei necapitaliste, ordinea economică românească nu poate fi încadrată în sistemul capitalist... România a rămas un stat semicapitalist, cu o ordine social-agrară-țărănească*”!

A doua reștață a economiei românești privește compoziția tehnică a mijloacelor de producție naționale. În anul 1938, în economia României numai 12% din populația ocupată utiliza tehnică mecanizată; restul de 88% desfășura activități cu tehnică și muncă manuală. Capitalismul secolului XIX și XX a revoluționat și așezat pe baze mecanizate majoritatea activităților economice, aceasta devenind astfel etalon al sistemului.

Prin urmare, organismul socio-economic din România, pentru a deveni predominant capitalist, avea nevoie de încă multe decenii pentru a preface majoritatea, micii producții agricole și industriale și a altor sectoare, predominant în structura populației și în viața socială a țării, pentru a transforma procesele de producție cu muncă și tehnică manuală în procese mecanizate.

Tempul celor două decenii interbelice (1919-1939) a fost prea scurt pentru a rezolva cele două reștațe și carențe fundamentale ale economiei românești: predominarea economiei necapitaliste și a muncii și tehnicii manuale. Sistemul capitalist, cantonat îndeosebi în sectoarele neagricole și prioritar în mediul urban, deși se afla în minoritate în populația țării și în producția socială, el orienta sensul și punea în mișcare mecanismele ce propulsau România în această direcție.

La nivelul anului 1938, cel mai ridicat la care a ajuns în dezvoltarea sa, sistemul economico-social de piață, în cele opt decenii de la 1859, a comprimat marile transformări sociale și instituționale care în occidentul european au durat 200-300 ani; el a recuperat astfel o mare parte a întâzierii, 150-200 ani, apropiindu-se de structurile modelului, dar viețind într-un organism socio-economic, preponderent agrar și rural, cu slabe resurse interne de progres rapid.

La 1938, România se întemeia pe structuri instituționale și culturale, pe o viață urbană economico-socială de factură occidental europeană, cu centre bancare și comerciale importante, cu unele zone mai dezvoltate de industrie extractivă și producătoare, îndeosebi urbane, dar cu o economie agrară, în medie retardată. Avuția națională reproductibilă, acumulată în perioada modernă se ridica la 357 \$ pe locuitor, față de 82 \$ în 1862; un spor de aproape 4,4 ori; venitul național, prioritar din agricultură se estima la 75-80 dolari pe locuitor, în comparație cu 19 dolari în 1862, o amplificare de asemenea de peste patru ori. Distanța la acești indicatori față de țările industrializate occidentale era însă, pe locuitor, considerabilă, de 5-7 ori la avuția națională și de 4-5 ori la venitul național. După datele lui S. Kuznetz și calculele noastre, venitul național pe locuitor, în România anului 1938, reprezenta 60% din PNB al Angliei cu 150 ani în urmă, 57% din PNB al Franței cu un secol în urmă și 52% din PNB al Italiei de la mijlocul secolului XIX.

TRANZIȚIA LA ECONOMIA SOCIALISTĂ DE COMANDĂ

Războiul al doilea mondial, 1939-1945, și consecințele sale politice internaționale au creat un raport de forțe nou între marile puteri beligerante victorioase și decedente, plasând România și alte țări din estul Europei în zona sovietică de influență și decizie. Astfel că în această parte a Europei, în primii ani postbelici, guvernarea politică și statală este trecută, de puterea sovietică de ocupație, în mâna forțelor locale procomuniste și comuniste. Noul regim politic și ideologic din România, de după 1948, proiectează și realizează în timp record instituționalizarea și constituirea unui sistem economic și social rezultat nu din evoluția clasică a societății umane, ci din schema teoriei marxiste și din copierea modelului sovietic.

Înlocuirea sistemului economico-social de piață existent în România, ca și a ansamblului structurilor societății, s-a produs, fără premise obiective, nu pe calea mecanismelor economice, ci a forței instituționale, sub dictatul puterii politice, în condițiile excluderii statului de drept și a libertății economice, și de aceea într-o manieră împusă, în formă comprimată și într-o perioadă scurtă.

Tranziția la noul sistem economico-social demara pe fondul dramatic al unei economii

preponderent agrare de mică producție țărănească, cu slabă dezvoltare industrială și de servicii, lovită de distrugerile provocate de război, de seceta catastrofală a doi ani consecutivi postbelici, de marile obligații financiare externe impuse României prin tratatele de pace; distrugerile și obligațiile țării echivalau cu venitul național de câțiva ani sau cu o cincime din avuția națională. În anii 1945 și 1946 producția de grâu și porumb – cerealele de bază în economia agrară și în hrana populației – reprezentau numai 135 kg pe locuitor față de 421 kg în perioada 1935-1939, respectiv s-a produs o diminuare la mai puțin de o treime. La rândul său, producția industrială a ajuns la jumătate din nivelul său antebelic. Nivelul de trai al populației se situa în 1946 la 25-30% din cel al anului 1938, când și atunci venitul salarial mediu lunar, la cursul oficial, era de 24-28 dolari. Acestea sunt suficiente de dovezi pentru starea catastrofală în care se afla economia națională.

Tranziția la noul sistem economico-social a urmat câteva etape, programate inițial, pe baza obiectivelor instituționale de constituire a acestuia: transformarea proprietății particulare de interes social în proprietate de stat și colectivă, introducerea monopolului și controlului statului asupra producției sociale, a serviciilor sociale și a prețurilor, organizarea activităților economico-sociale pe bază planificată centralizată statal, sub autoritatea partidului comunist și a statului. Sub comanda forței politice comuniste, tranziția a succedat rapid câteva etape: anii 1946-1947, ca etapă premergătoare, cu instituirea controlului și dirijării funcționării principalelor sectoare ale economiei; anii 1948-1953, etapa a doua, de etatizare, confiscare a proprietății capitalului, a bunurilor și serviciilor private, de anumite dimensiuni, introducerea monopolului de stat asupra activității economice neagricole,

în urma crizei sociale și politice și în condițiile internaționale ale sfârșitului deceniului nouă, când se pune capăt prin violență, tot așa cum a luat naștere, regimului politic comunist. Din anul 1990 se profilează o nouă tranziție, a doua, la sistemul economiei de piață din care s-a parcurs până acum un deceniu.

A DOUA TRANZIȚIE LA ECONOMIA DE PIAȚĂ

Moștenirea economică de la care a început tranziția era cantitativ și calitativ diferită de tranzițiile precedente.

Noua tranziție era văzută, în primii ani, de demersuri teoretice și proiecte practice” ca magistrala transformatoare a vechiului sistem etatist colectivist într-un sistem al economiei de piață, capitalist, după modelul economiilor occidentale, aliniat exigențelor organismului socio-economic al Uniunii Europene. Se preconiza transformarea proprietății de stat și colectiviste în proprietate privată, restructurarea vieții economice și sociale, a cadrului instituțional și legislativ și a mecanismelor de funcționare a economiei, păstrându-se și valorificându-se potențialul tehnico-economic, științific, cultural peren moștenit din trecut. Reformele aplicate, incoerente au dus la rezultate neașteptate, deosebite față de viziunea și așteptările imaginat în 1990. Un patrimoniu considerabil economic, de zeci de ori mai mare în comparație cu cel moștenit de tranziția precedentă (1947) era garanția premizelor materiale și financiare consistente pentru reușita tranziției.

Problematika actualiei tranziții este discutată de 12 ani în discursuri politice, dezbateri științifice, articole, studii și volume editoriale, la radio și televiziuni etc., astfel că fiind deplin

• România — o țară binecuvântată de Dumnezeu, dar nedreptățită de istorie • Dintre cele trei etape de tranziție prin care a trecut România în ultimii 150 de ani, nici una nu a beneficiat de răstimpul necesar împlinirii • Aviz nostalgicilor carliști: în anul de grație 1938, venitul pe locuitor în România reprezenta 60% din echivalentul Angliei cu 150 de ani în urmă, 57% din cel al Franței cu un secol în urmă și 52% din cel al Italiei de la mijlocul secolului al XIX-lea • Și cum un rău nu vine niciodată singur, nivelul de trai al populației României din anul 1946 reprezenta doar 25-30% din cel al anului 1938
• Costurile actualei tranziții depășesc pierderile suferite de România în cele două războaie mondiale.

inclusiunea tuturor sectoarelor sociale în regimul de planificare și prețuri fixe, îngrădirea și eliminarea din mecanismele economice a acțiunii principiilor economiei libere, a cererii și ofertei de piață, a concurenței agenților economici, a prețurilor libere, a acumulărilor de capital privat etc.; anii 1954-1962, etapa a treia, caracterizată prin organizarea, în principal sub constrângere, în mari exploatații agricole a exploataților mici țărănești prin concentrarea principalelor mijloace de muncă și comasarea majorității pământului agricol privat în proprietate colectivă; tranziția la acest sistem se încheiea.

În consecință, într-un deceniu și jumătate, întreaga viață economică și socială a fost transformată, conform obiectivelor programate și după modelul și normativele sovietice.

Concomitent s-au pus în aplicare obiectivele dezvoltării pe termen lung: industrializarea și electrificarea țării, creșterea rapidă și planificată a producției sociale, sporirea veniturii naționale și a acumulărilor pentru investiții, ameliorarea condițiilor de existență a materială și culturală a populației prin mobilizarea și intensificarea exploatării resurselor naturale și umane, toate acestea fără apel, până în 1965, la împrumuturi și investiții externe.

Prin declanșarea după 1946 a industrializării, electrificării și urbanizării, ca părgihii ale modernizării țării și procese cardinale de prefacere a structurilor tehnico-economice, noul sistem în domeniul economic nu a făcut altceva decât să continue, cu alte mijloace și mecanisme decât ale economiei de piață, cu mijloacele politice, dictatoriale și mecanisme ale planificării centralizate, în mod intens și grăbit, liniile dezvoltării spre modernizare, profilate în viața economică a țării în prima jumătate a secolului XX și preconizate de știința economică românească în scopul ieșirii din înapoierea economică și socială.

După patru decenii de la terminarea refacerii (1950) se ajunge la momentul decembrie 1989

cunoscută de cei interesați, aici nu mai este nevoie să fie înfățișată. O singură observație doar după tot ce s-a petrecut cu activul sectoarelor producției materiale și a serviciilor materiale, cu distrugerea și dezmembrarea fondurilor fixe productive și a structurilor unei mari părți a producției naționale: în stadiul actual de evoluție, fără baze tehnico-economice comparative de dezvoltare și fără un model propriu, cert configurat de atins în dezvoltarea viitoare, organismul socio-economic românesc, dezindustrializat, cu agricultura parcelată prioritar de autoconsum se conturează în devenire spre tipuri de structuri economico-sociale slab dezvoltate din alte continente, adânc polarizate, incapabile de acumulări generatoare de progres tehnic și tehnologic, dependente prioritar de resurse materiale și financiare externe.

În scopul înțelgerii valorii și rezultatelor tranziției a doua la economia de piață, începută în anul 1990, înfățișăm succint câțiva indicatori de potențial și de nivel economic al României, anterior revoluției din 1989, reprezentând expresia sintetică a moștenirii, bune și proaste, pe care a preluat-o și gestionat-o puterea politică, de după 1990, în vederea demarării transformării acesteia în economie de piață. Menționăm că indicatorii valorici exprimați în lei au fost transformați în dolari SUA la cursul oficial mediu al anilor 1987-1989, specificat de FMI și Banca Națională a României. Subliniem că acest curs oficial era mai mare decât cel după puterea de cumpărare a leului de piață internă, în toată perioada 1950-1990, întrucât moneda americană s-a depreciat mai mult (de peste patru ori) decât a leului (de cea. 2,5 ori) care era ținut sub control de prețurile fixe.

Astfel, avuția națională pe locuitor se estima în 1990 la 15,5 mii dolari, totalul său ridicându-se la 355 mil dolari și marcând un spor de peste 11 ori față de anul 1948. Fondurile fixe din economie ajungeau la suma de 10,2 mii dolari pe locuitor iar venitul național, 1822 dolari în

comparație cu 147 dolari pe locuitor în 1950. În economia națională lucrau în anul 1989 opt milioane de salariați; salariul mediu lunar se ridica la 205 dolari față de 21 dolari în 1950; consumul mediu de bunuri pe locuitor era de 4-5 ori mai mare decât în anii grei postbelici 1946-1947. Un indicator material expresiv al nivelului economic, producția de energie electrică pe locuitor, atingea 3300 kwh în comparație cu 100 kwh în 1950. În plus, la începutul anului 1990 România avea o balanță de plăți creditoare, fără datorii, cu un cont de încasat de 2,5-3 mild dolari.

Din punct de vedere calitativ, pe lângă performanțele cunoscute, activul economic, creat în cele patru decenii avea carențe considerabile, tradiționale; productivitatea muncii, eficiența activităților economice de 2-3 ori mai mici decât posibilitățile tehnice și tehnologice ale capacităților de producție, respectiv și mai mici în multe domenii decât în țările dezvoltate datorită mecanismului economic slab funcțional, metodelor politice, extraeconomice de management, blocării inițiativei și competiției stimulate a activităților economice.

Față de acest potențial și carențele lui, era de așteptat, normal, ca procesele de transformare și adaptare a economiei la mecanismele de piață să aibă ca obiective centrale eliminarea factorilor negativi și valorificarea mai eficientă, la nivel competitiv, a patrimoniului moștenit.

În cercetările asupra actualei tranziții, toate pierderile, care după unele lucrări cu temeinică documentare și argumentare” depășesc până acum pierderile suferite de România în cele două războaie mondiale, au fost desemnate „costuri ale tranziției”. Se cuvine, în cadrul studiului prezentat să conturăm în linii generale și o imagine a „costurilor” celorlalte tranziții.

În prima tranziție, de la sistemul social feudal la cel modern al economiei de piață, înlăturarea și transformarea vechilor structuri nu au fost însoțite de pădruirea patrimoniului economic național: doar corupția a luat amploare pe seama bunurilor și finanțelor statului. În anul 1863 s-a trecut, prin legea secularizării averilor măiestrilor închinată, în proprietatea statului bunuri rurale ce reprezentau peste un sfert din suprafața agricolă a țării – moși, păduri, apoi mări, pive, prăvălii, estele de pește, clădiri etc. Neexistând o evidență și un control sever al acestora, prin scoaterea lor la vânzare s-a practicat, câteva decenii, întinse forme de jaf și risipă, practic un transfer fără echivalent în proprietatea privată, în detrimentul domeniului public, care însă nu a afectat producția socială, din contră a stimulat-o. Un alt eveniment crucial în procesul prefacerilor sociale a fost reforma agrară din 1864: improprietărea cu pământ arabii a țăranilor clăcași nu a prejudiciat cu nimic marea gospodărie moșierească; din contră, prin despăgubirile plătite de țărani a alimentat-o cu fonduri bănești. Domeniul cel mai puternic supus corupției și venalității au fost finanțele publice. În atmosfera de anarhie și lipsă de control real, o parte importantă din veniturile intrate în vistieria statului, prin furnituri, servicii, contractate oneroase în buzunarele unei coterii de politicieni și afaceriști, ceea ce a contribuit la înglodarea bugetului statului în mari datorii interne și externe. Cu toate acestea, deși a evoluat mai lent, economia națională nu a avut nici o perioadă de decădere, ea înscrinduse pe tendința creșterii constante, cu excepția efectelor crizelor economice externe și a anilor de secetă.

A doua tranziție, de la economia de piață la cea socialistă de comandă a pomit de la un potențial economic în parte distrus de război, transformările ce au urmat suprapunându-se peste procesele de refacere. Prefacerea proprietății particulare în proprietate de stat și colectivistă s-a desfășurat concomitent cu procesul de concentrare și centralizare tehnico-administrativă a unităților mici în mari întreprinderi economice și în utilizarea la maximum a capacităților de producție, chiar și a celor neperformante, scopul principal fiind mărirea cu orice preț a producției; în primul deceniu după 1948 producția industrială a sporit de 4,6 ori, numărul de salariați de la cea. 500 mii la 1,2 mil., investițiile în fonduri fixe au crescut cu 81% iar salariul real cu 57%. Producția de cereale în media anilor 1955-1959 se estima la 9,2 mil. tone față de 8 mil. tone în anii 1934-1938. Ceea ce s-a distrus în această perioadă de restructurări socio-economice nu a fost aparatul de producție, cu excepția unor mijloace de producție a gospodăriilor colectivizate, ci mai ales capitalul nominal, prin reformele monetare din anii 1947 și 1952, când mari sume de bani, capitaluri bănești au fost anulate, prin etatizările masive din 1948-1953 când toate acțiunile, obligațiunile societăților comerciale private și alte hârtii de valoare și-au pierdut omniul valoarea, bursa, tranzițiile bursiere fiind desființate. Averi considerabile, echivalente la activul de sute de miliarde de lei a societăților industriale, bancare, comerciale etc. exprimate în acțiuni, obligațiuni au fost lichidate prin măsurile aplicate de statul comunist.

UNELE CARACTERISTICI ALE TRANZIȚIILOR

În încheierea acestor considerații este important să precizăm, prin comparație, unele trăsături ale perioadelor de tranziție.

- Toate au demarat de la precedentul sistem economico-social fără premise și elemente de compatibilitate necesare, avansate; prima tranziție, începută în anii 60 din secolul trecut, nu a avut o bază socială într-o economie marfară și proprietate particulară dezvoltate ca în tranzițiile occidentale; a doua tranziție, la socialism s-a pornit pe fondul preponderent agrar retardat deși proprietatea publică era relativ dezvoltată; trecerea a doua la economia de piață, de la 1990 a început fără un sector de piață liberă, mult extins în alte țări foste socialiste;

- Premisele tehnico-economice, cu excepția celor ale ultimei tranziții au fost slabe, fiecare tranziție având de rezolvat încă sarcini neîmplinite de nivel și structură a aparatului de producție a vechiului sistem economico-social;

- La începutul nici una din tranziții nu au existat componente importante ale noilor clase sociale sau grupuri sociale constituite de reprezentare și acțiune, nici structuri

instituționale, nici manageri pentru a intra în scenă și a pune în mișcare părghiile economice;

- Ca urmare, demarajul în toate tranzițiile s-a desfășurat prin acțiunea instituțiilor statului, mai bună sau mai proastă; statul, în primele două perioade de tranziție, și-a sporit rolul și și-a arogat funcții de creare a unor raporturi economice și construcții tehnice, suplinind astfel acțiunea agenților economici; în a treia tranziție, paradoxal, când statul dispunea de o economie dezvoltată și o organizare complexă și centralizată, forțele politice, guvernele au orientat acțiunea statului nu numai spre demolarea vechilor structuri instituționale, ceea ce era necesar și normal, dar și spre neglijarea fondurilor economice; deteriorarea autorității statului a fost urmată de manifestări de dezorganizare, ruinare și corupție, activitatea de construcție fiind slabă;

- În toate tranzațiile, amenajarea prefacerilor spre noul sistem economico-social a început cu formele politice, prin crearea pe cale extraeconomică a cadrului instituțional și legislativ adecvat;

- Toate tranzațiile, cum era și firesc pentru o țară care venea din urmă, și-au luat ca model de construire a noului sistem social unul extern, copind, adaptând în prefacerile economice elementele și mecanismele acestuia, puterea decidentă neavând nici experiența, nici capacitatea să elaboreze un model propriu, rezultat din necesitățile și posibilitățile proprii;

- Nici una din tranziții nu a fost urmată de edificarea unui organism socio-economic matur și performant în raport cu modelul teoretic sau practic pe care l-a adoptat;

- Tranzițiile au afectat în mod diferit economia și populația, pe cei sacrificați; prima tranziție nu a lezat sensibil nici starea economică, nici cea socială a clasei marilor proprietari funcționari; în schimb a îmbunătățit, pentru o vreme, prin eliminarea de clăcașie și improprietărire, starea majorității populației rurale; a doua tranziție, dictatorială a produs sacrificii și suferințe prin exproprierea, confiscări, prin interdicții de drepturi, prin condamnări la închisoare etc. asupra unei părți a populației; în a treia tranziție, sacrificiile, sub alte forme, și-au extins aria la majoritatea populației țării prin distrugerea unei mari părți din aparatul de producție al economiei, prin reducerea drastică a condițiilor de trai ale populației, prin topirea economiilor sale din cauza inflației, prin restrângerea masivă a cuceririlor sociale-învătmânt, asistență medicale gratuite etc. – prin instituirea nesiguranței locului și veniturii de muncă, prin deteriorarea proprietății și valorii muncii, prin exproprierea „proprietarilor și producătorilor” de proprietate publică construită din munca lor, în contrast cu îmbogățirea masivă și rapidă, fără precedente în istoria României, a unei minorități reprezentată de categorii socio-politice devenite oligarhice autototernică;

- Polarizarea socială este invers proporțională cu tendințele și capacitatea progresului economic; spre sfârșitul primei tranziții, polarizarea a ajuns, mai ales la sate, la punctul critic al anului 1907 și al mișcărilor din anii 1918-1920; a doua tranziție a sfârșit, alături de alți factori negativi, printr-o egalizare economică-socială care a blocat mecanismul motor al inițiativei persoanelor; a treia tranziție, după un deceniu, arată tabloul celui mai adânc polarizări sociale pentru că și bogăția națională supus redistribuirii și acumulării a fost fără precedent de mare;

- Capacitatea de acumulare și investiție în economie după măsura calității și valorii tranziției; în prima tranziție 1859-1921, posesorii celor mai importante surse de acumulare, marea moșierime, și-au cheltuit, în majoritate, veniturile în mod neproductiv, pe lux, risipă, călătorii și sejururi în străinătate, „exportând” în acest scop, în șase decenii, miliarde de dolari, care, utilizați în țară, ar fi modernizat masiv economia națională. În tranziția actuală, deși în mâinile unor categorii care au acumulat, pe diferite căi, considerabile valori, de ordinul acelorși miliarde, economia națională suferă de subcapitalizare, rata noilor investiții este mult sub rata de uzură și deteriorare a aparatului de producție și circulație, producându-se o diminuare, în continuare, a fondului de mijloace materiale ale economiei. Capitalul de miliarde de dolari ce s-au importat au încărcat obligațiile externe ale economiei naționale, materializându-se în slabe activități producătoare de valori materiale; în procesul reproducției sociale a predominat coplesitor consumul individual, volumul acumulării reducându-se drastic;

- În sfârșit, influența puterilor economice externe-statale sau instituționale – în prima tranziție, după dobândirea independenței la 1877, a fost slabă, nesemnificativă în consecințe negative; importurile de capital au fost avantajoase, fără condiții deosebite, conducând la modernizarea unor sectoare întregi ale economiei. Din 1948, în tranziția a doua, puterea sovietică a dominat, cu consecințe negative, o mare parte a perioadei; în plus alimentându-se industrializarea din România cu tehnica și tehnologia din spatele Cortinei de fier, care prin calitatea sa decala nivelurile aparatului de producție cu mulți ani față de realizările occidentale, aceasta a contribuit la retardarea economiei românești. După 1990, în a treia tranziție, în urma apelului masiv la credite externe, se instituie o autoritate economică externă, condițiile impuse de instituțiile financiare internaționale în acordarea împrumuturilor vizând restructurarea sistemului economico-social, asigurarea returnării împrumuturilor, creșterea economică etc.

1. Virgil M. Madgearu, *Evoluția economiei românești după războiul mondial*, București, 1995, pag. 264-265.

2. Victor Axenciuc, *Avuția națională a României. Cercetări istorice comparate. 1860-1939*, București, 2001, pag. 273, 313.

3. S. Kuznetz, *Economic Growth of Nations*, Cambridge, 1971, pag. 24.

4. Primul proiect al tranziției, Academician Tudorel Postolache, *Schița privind înfăptuirea economiei de piață în România*, București, 1990.

5. Aurelian Bondrea, *Starea naționali*, 2000.

6. Nicolae Beli, *Tranziția mai grea decât un război. România 1990-2000*, Editura Expert, 2001.

UNESCO-CEPES/European University Association (EUA)
Conference on "The External Dimension of the Bologna Process: South-East European
Higher Education and the European Higher Education Area in a Global World"
Bucharest, Romania, 6 - 8 March 2003

În dezbateri la București Viitorul universității din perspectiva globalizării

Centrul european UNESCO pentru învățământ superior (UNESCO-CEPES) a luat ființă la București în septembrie 1972 și atmosfera de bilanț, prilejuită de aniversarea celor trei decenii de viață activă, s-a regăsit și în lucrările Conferinței UNESCO-CEPES/Asociația Europeană a Universităților (EUA), desfășurată la București în zilele de 6-8 martie 2003. Alegerea Bucureștilor drept gazdă a unei asemenea importante reuniuni internaționale are o dublă semnificație: prezența celor peste 50 de reprezentanți naționali și regionali ai învățământului superior european atestă prestigiul de ansamblu al universității românești și pe această bază, rolul activ conferit României în „construirea spațiului european de învățământ superior”, ca obiectiv strategic stipulat în Declarația comună a miniștrilor educației din Europa, convenită la Bologna (19 iunie 1999). Tema însăși a Conferinței a fost Dimensiunea Externă a Procesului de la Bologna: Învățământul Superior Sud-Est European și Spațiul European al Învățământului Superior într-o Lume Globală. Considerații esențiale despre ce înseamnă „spațiul european al învățământului superior într-o lume globală” și despre rolul, în acest cadru, al învățământului superior sud-est european, implicat al celui românesc, s-au regăsit deoptrivă în mesajele adresate Conferinței de către Președintele României, Ion Iliescu, de Ministrul Educației și Cercetării, Ecaterina Andronescu, ca și în cuvântul de deschidere a Conferinței, rostit de Jan Sadlak, director al UNESCO-CEPES, sau în alocuțiunea secretarului general al Asociației Europene a Universităților, dna Lesley Wilson.

De altminteri, participanții la discuții s-au regăsit în concluzia că Europa cunoașterii este acum unanim apreciată drept un factor de neîncut pentru dezvoltarea socială și umană a întregului continent, drept o componentă indispensabilă pentru îmbogățirea calității de cetățean al Europei. Prin urmare, universitățile europene se simt profund implicate în cooperarea europeană, dar și în cea mondială, rațiunea în virtutea căreia scopul „Procesului de la Bologna (1999)” este să clădească, până în anul 2010, Spațiul European al Învățământului Superior, ca un sistem universitar puternic, convergent și competitiv. Din această amplă perspectivă, recenta Conferință UNESCO-CEPES/EUA de la București a dezbătut patru teme complementare: 1. – Reforma și dezvoltarea sistemelor și instituțiilor de învățământ superior din sud-estul Europei din perspectiva integrării lor în Procesul de la Bologna; 2. – Provocări,

care și consecințe ale unei dezvoltări globale asupra valorilor academice și organizării activității academice; 3. – „Învățământul superior ca un bun public”, cu referințe la încercarea de a prefigura modalități alternative și de a defini învățământul superior ca un bun public; 4. – Analiza a trei mecanisme de reglementare a Spațiului European al Învățământului Superior: asigurarea calității, acreditarea și recunoașterea.

Firește, ar fi multe de spus despre componentele acestor teme complementare care privesc, cu precădere, reforma curriculară în învățământul superior sud-est european, astfel încât universitățile de aici să devină centre educaționale puternice, competitive, convergente și compatibile cu recunoașterea reciprocă a diplomelor, cu studenții, profesorii și cercetătorii care, pe viitor, să poată circula liber de la o universitate la alta, cu absolvenții de asemenea capabili a fi receptivi pretutindeni pe piața europeană a muncii. De aceea, referințele la recenta Conferință UNESCO-CEPES/EUA de la București vor continua inclusiv pe seama faptului că toate comunicările sunt așteptate a fi difuzate prin publicațiile editate de Centrul European pentru învățământ superior UNESCO-CEPES. Din câte am reținut din dezbateri, universitatea viitorului, anticiparea ei printr-un model teoretic convingător se înfățișează ca o temă predilectă a reuniunilor științifice de genul celei recent desfășurate la București. Și este firesc să fie așa de vreme ce analiștii de pretutindeni anticipează faptul că, la nivelul anului 2025 bunăoară, omenirea va număra circa un miliard absolvenți de învățământ superior, față de cele câteva sute de milioane astăzi.

Toamă prin raportare la un asemenea model universitar optimă, lucrările recente Conferințe UNESCO-CEPES/EUA de la București conduc spre concluzia că universitatea cu vocația viitorului este cea care respectă încă de astăzi anumite exigențe de orientare și de structură. În primul rând, și se cere să fie o instituție complexă, sinonimă unui univers deschis și mobil. Structura universitară alcătuită numai din câteva facultăți nu poate intra în competiție calitativă cu universitățile complexe, sinonime unor nuclee ample și mobile, educaționale, dar și de cercetare științifică, promotoare ale spiritului interdisciplinar și capabile să elaboreze, pe această bază, programe de sinteză și de anticipare. Toamă în acest univers deschis și mobil, dialogul dintre profesor și student își îmbogățeste condiția lui specifică de comunicare cu valențe de conlucrare în planul mai larg al creației, unde studentul își depășește condiția

de obiect și devine subiect, coautor al activității universitare. Firește, o asemenea ascendență este posibilă numai în climatul autonomiei universitare reale, fără ingerințe și fără presiuni din partea factorilor politico-guvernamentali. Oficial, nominalizările nu și aveau locul în cadrul unei conferințe internaționale, dar, în pauzele lucrărilor, universitari români de mare prestigiu ne-au împărțit dezacordul lor față de tendințele și măsurile guvernamentale de a vărsa, în mod abuziv, la bugetul de stat resurse financiare dobândite de universități prin proiecte de cercetare și prin consultanță științifică. Ce fel de autonomie există atunci când o mare universitate este împiedicată să investească resursele financiare, rezultate din propriile eforturi, în proiecte de modernizare și de întărire a caracterului de bun public pe care exigențele societății moderne îl răsfrâng asupra învățământului superior? Iar caracterul de bun public atribuit universității echivalează cu accesul democratic la studiile de cel mai înalt nivel, cu stimularea tinerilor doritori să învețe prin sisteme speciale de creditare, de acordare a burselor și a altor facilități, între care accesul la programe universitare de televiziune, la Internet, la cursuri și manuale cu un preț de vânzare redus, pentru toate disciplinele de studiu, la bibliotecă de cultură generală și de specialitate ș.a.m.d. Toate acestea presupun aplicarea unui management strategic adecvat, motiv pentru care, chiar cu prilejul recentei Conferințe internaționale de la București, UNESCO a semnat, cu trei universități din centrul și sud-estul european (între care una din România), acorduri privitoare la înființarea unor Catedre UNESCO având ca temă „Conducerea și administrarea învățământului superior”.

După cum aminteam, în lucrările recente Conferințe UNESCO-CEPES/EUA de la București, referințele la „spațiul european al învățământului superior într-o lume globală” au vizat cu precădere principiul și obiectivele strategice. Prin raportare la aceste principii și obiective strategice, fiecare universitate își poate prevedea, într-un fel, viitorul, convergența ei la exigențele acestuia. Și pentru cine cunoaște temeinic evoluția, atribuțiile dobândite și obiectivele asumate astăzi de Universitatea Spiru Haret, apare limpede că vocația demodității sale se sprijină pe multe dintre argumentele aduse în discuția recentei Conferințe UNESCO-CEPES/EUA de la București.

Mihai IORDĂNESCU

Profesorul Tiberiu NICOLA – personalitate universitară de neuitat

Prof.univ.dr. Petru BARDAȘ
Asis.univ.drd. Mădălina CONSTANTINESCU

A intrat în tradiția Universității Spiru Haret, a dascălilor și a studenților omagierea postumă a celor care au slujit cu pasiune și dăruire idealurile științei și culturii.

În rândul acestor oameni de seamă, despre care deja vorbim la timpul trecut, un loc aparte revine profesorului universitar doctor Tiberiu Nicola, personalitate universitară de excepție, profesor, rector al Universității din Craiova, prorector al Universității Spiru Haret București, de la a cărui naștere s-au împlinit 72 de ani.

Numele său se află de multă vreme înscris în Cartea de Onoare a instituției de învățământ superior craiovean, căci ultimii ani ai carierei sale didactice s-au împletit cu istoria vie a Facultății de Management Financiar – Contabil din Craiova a Universității Spiru Haret, pe care a condus-o, timp de 10 ani, cu demnitate și competență.

Născut la 3 februarie 1931 în comuna Gostavăț, județul Olt, absolvent al primei facultăți a Universității din Craiova, profesorul Tiberiu Nicola a trecut prin toate treptele ierarhiei universitare, fiind ales succesiv prorector în intervalul 1962-1974, rector în perioada 1974-1989, șef de catedră la Filosofie-Sociologie (1990-1994).

După 1990, a participat la înființarea facultăților de Management Financiar-Contabil și Drept ale Universității Spiru Haret, din Craiova.

În acest timp, profesorul universitar dr. Tiberiu Nicola a publicat peste 90 de cursuri, manuale, lucrări științifice în edituri științifice și pedagogice, mai semnificative fiind: *Experimentul social* (1977); *Conceptul de realitate obiectivă* (coautor prof. univ. dr. I. Ceapraz) 1977; *Forme și metode ale cunoașterii științifice* (1977); *Manual de filosofie pentru învățământul superior* (1985); *Filosofia generală* (1994) *Teoria cunoașterii* (1996); *Determinism social și libertate* (1996); *Probleme ale ecologiei sociale* (1997); *Om și mediul inconjurator* (2000).

Profesorul Tiberiu Nicola a făcut parte din Comisiile de înființare a Universității din Craiova, a Institutului Pedagogic de 3 ani, acționând, ca rector și prorector, pentru înființarea de noi facultăți, precum și pentru extinderea bazei materiale a universității.

A fost membru al Consiliului Național al Științei și Tehnologiei, președinte al Comitetului de Cultură și Artă Craiova, membru al Consiliului Învățământului Superior din Ministerul Educației, membru în Consiliul Suprem de Dezvoltare Economico- Socială,

președinte al subcomitetului de Istorie și Filosofie Științei – Filiala Craiova, din cadrul Academiei Române.

Ca dascăl și om de știință a fost vreme de decenii un adevărat „spiritus rector” al Almei Mater Craiovensis, dăruindu-se cu întreaga sa ființă pentru propășirea ideilor sale filosofice la nivel național.

Între preocupările sale universitare, filosofia a deținut locul central, prin tematica privind teoria cunoașterii abordată în cărțile și studiile elaborate. Sfera sa de interes s-a lărgit și asupra unor domenii vitale privind supraviețuirea, între care ecologia deține un rol important.

Unele din aceste tematici de ecologie abordate au fost tratate în revista „Rațiunea”, ceea ce i-a permis trimiterrea mesajului spre „cei alții” privind necesitatea ecologiei naturale, sociale și umane, reamintindu-ne că nu putem stăpâni natura decât supunându-ne legilor ei.

A dispărut într-o frumoasă zi de toamnă (2 septembrie 2000), senin și demn, așa cum a trăit.

Considerăm că înființarea unei specializări cu profil ecologic la Universitatea Spiru Haret Craiova ar fi oportună, în amintirea marelui om de știință și dascăl, prof. univ. dr. Tiberiu Nicola.

Viața și opera prof. univ. dr. Tiberiu Nicola rămân pentru noi, cadrele didactice, care batem timid la poarta consacării, un exemplu de urmat.

Profesorii noștri și proiectele lor Restaurarea monumentului de arhitectură Școala Centrală de Fete

Conf.univ.dr. Emil CREANGĂ
Facultatea de Arhitectură

Istoria acestei prime școli de fete înființată de stat se pierde în negura timpului, documentele vremii menționând data de 17 martie 1851, când domnitorul Barbu Știrbey (1849-1856) aproba înființarea în București a Pensionatului Domnesc de Fete, care își va începe efectiv activitatea în luna noiembrie 1852, o dată cu găsirea unei clădiri adecvate pentru noua instituție, înzestrării și selectării personalului, numirii primei directoare, Ana Iacobsen.

Școala nou-înființată era destinată fiicelor unor demnitari, care se distinseseră în serviciul public și cărora, statul, drept recunoaștere și recompensă, le asigura în mod gratuit o educație aleasă (între primele 13 burse care au început cursurile în 1852, se remarcă nume celebre ale epocii, fiica lui Scarlat Ghica, fiicele logofetilor Florescu și Iancu Ralet, Marghiloman, Lahovary, Leurdeanu, Crețeanu.

Modelul educațional preluat este cel francez, iar în 1853, printre obiectele studiate de către „demoizele”, enumerăm: limbile română, franceză și germană, științele (religie, geografie, istorie universală, istorie naturală, aritmetică) și artele (caligrafie, desen, dans, muzică instrumentală și vocală, declamație).

Primul edificiu al noii instituții este reprezentat de Casa lui Manuc, situată pe Podul Târgului de Afară (actuala Calea Moșilor). Este prima Școală secundară de fete cu internat din Țara Românească și una dintre puținele școli din Bucureștii acelor vremuri. Remarcăm faptul că școala nu este destinată propinșului pentru care exista internatul cu predare în limba franceză, Notre Dame și cel cu predare în limba germană, Pitar Moș.

Până la 1890, când părintele arhitecturii românești, Ion Mincu, construiește actualul edificiu al Școlii Centrale, aceasta își schimbă gazdele: Casa lui Manuc, Casa Turnescu, unul dintre palatele familiei Ghica, pe strada numită „a Pensionatului/Pensionului”, de lângă Colțea. Școala beneficiază de directori străini ca Ana Iacobsen, Eliza Blaremborg, Louise Favre sau români, precum, Chrisanta Romniceanu sau Maria Delavrancea, în timpul cărora, grație seriozității și calității instrucției, școala este așezată pe același plan cu Liceul Sf. Sava, instituție pentru băieți. Din 1864, liceul capătă numele de Școala Centrală, pentru mai bine de șase decenii.

Școala Centrală de Fete, concepută de arh. Ion Mincu (1887-1890) în spiritul arhitecturii naționale, s-a impus prin inovațiile funcționale și stilistice, depășind tiparele rigide ale școlilor internat din acea perioadă și realizând un edificiu reprezentativ, destinat programului de învățământ.

Clădirea s-a remarcat prin calitatea modelului spațial ales și prin mijloacele de expresie utilizate, precum: elemente ceramice smălțuite, brăie și buiandrug cu reliefuri decorative, arcade – fride colorate, streșină largă, bovinouri etc.

Edificiul a suferit în timp o suită de intervenții care i-au alterat configurația inițială și care s-au suprapus problemelor structurale cauzate de mișcările seismice și degradărilor firești – survenite în scurgerea

timpului – ale unor elemente constructive și de finisaj.

Prezentul proiect, întocmit de arhitecții Creangă Emil, Tomescu Gabriel, Larionescu Andra și Pristavu Marian, redă funcționalitatea inițială a ansamblului, adaptându-l cerințelor contemporane, în paralel cu realizarea unor lucrări de consolidare și refacere a finisajelor.

În baza rezultatelor expertizei tehnice și analizei atente a modului de funcționare a instituției, s-a propus: degajarea ansamblului de adaosurile lipsite de

valoare, reconstituirea identică a unor spații interioare și exterioare, înlocuirea sau refacerea componentelor deteriorate, consolidarea structurii de rezistență afectate, relocalizarea unor activități, reamenajarea unor spații interioare, potrivit nevoilor utilizatorilor, extinderea unei părți de clădire și amenajarea ei, conform cerințelor funcționale actuale.

Deși redus ca amploare, proiectul se înscrie în sfera restaurărilor complexe ce urmăresc valorificarea multilaterală a monumentului sub aspect funcțional, istoric și estetic.

La Editura Fundației România de Mâine

Simona Mirela Miculescu,
Mirela Mustățâ
Relațiile publice și universul
comunicării internaționale

Cursul universitar cu titlul de mai sus este primul de acest gen în peisajul academic românesc și unul dintre puținele demersuri de acest gen din lume. El reprezintă o reușită sinteză a problematicii abordate, o incursiune de substanță în lumea comunicării, cu accent pe dimensiunea ei internațională, fiind destinat studenților facultăților de relații internaționale, de științe politice, jurnalism ș.a., specialiștilor în aceste domenii de larg interes.

Autoarele lucrării pornesc de la două dictonuri fundamentale: *Arta comunicării este limbajul conducătorului și Calitatea vieții este determinată de calitatea comunicării.* În lumina lor, lucrarea abordează principalele aspecte ale comunicării informaționale în lumea contemporană, fiind structurată în 18 capitole: Tipologia și paradigmele comunicării; Relațiile publice; Tabloul presert român și internaționale; Globalizarea în contextul revoluției informaționale; Relațiile publice internaționale în contextul globalizării; Tipuri și structuri de relații publice internaționale; Diplomația publică și universul ei; Comunicarea și integrarea în structurile europene și euroatlantice; Instituția purtătorului de cuvânt în relațiile publice internaționale; Conceptul de imagine organizațională și instituțională pe plan internațional; Identificarea și adevărea de public – înmă din străinătate; Elemente de antropologie culturală și de diferențieri culturale; Bariere în comunicare; Tehnici și instrumente ale creării și cultivării unei imagini internaționale; Etapele procesului de relații publice internaționale; Managementul situațiilor de criză de comunicare internațională; Strategii și campanii de constituținare și informații publice în relațiile publice internaționale; Campanii electorale; Considerații finale asupra prezentului și viitorului relațiilor publice internaționale. Cartea este însoțită de o amplă bibliografie.

Oamenii și societatea din spatele sondajului de opinie din 17-23 februarie 2003

(Continuare din pag. 1)

Ele frânează serios comunicarea și mobilizarea resurselor spirituale ale dezvoltării țării. Sunt, de fapt, comportamente izvoare și, în același timp, cultivate, azi, ca și în trecut. Nu există, desigur, o „politică negativă”. Este vorba de un „efect secundar” al polițiilor declarate, dar cu puternice efecte negative și pe termen lung, căci destramă sau descurajează conlucrarea pentru atingerea scopurilor comune.

• O altă constatare, care „subminează” aplombul personificat al sondajelor se referă la înțelesul întrebărilor pentru subiecții sondați. Oamenii obișnuși nu înțeleg deplin, uneori deloc, unele concepte, deoarece acestea presupun o cultură politică relativ înaltă, ceea ce nu este adesea cazul. „Expresia „alegeri anticipate” a trebuit să o explicăm mai întâi, la fel pe cea de siguranță”, legată de participarea la NATO” (operator de teren, studenta Ioana Păun). Ce să mai zicem de întrebările care privesc partidele politice, despre care, în afară de nume, nu știu adesea nimic. De aceea, nici unul din ele nu poate avea la bază cultura politică, ci factorii accidentali: expunerea la televizor, un răspuns inteligent la o problemă, impresia pe care o lasă o anume postură, gest etc.

În general, nivelul cultural al oamenilor influențează esențial modul de raportare la întrebările din chestionar.

Alte comportamente mai importante le vom reda succint:

• Comportamentul romilor este cu totul diferit de cel al românilor și ... neașteptat. Răspunsurile fiecăruia trebuie să se alinieze păreriilor celorlalți. Luați individual, în afara familiei și comunității, nu discută sau spun „nu știu”, „nu cunosc”. Când apar opinii opuse celor ale grupului, acestea sunt respinse hotărât.

• Oamenii sunt mai deschiși la oraș decât la sat, nivelul cultural favorizează sau inhibă participarea la sondaj. Cei săraci și mai puțin instruiți refuză mai des comunicarea. Persoanele cu funcții de răspundere locale sunt mai prudente în formularea părerilor. Unele localități sunt cuprinse de un profund pesimism din cauza șomajului

generalizat. Fenomenul „ruperii” oamenilor de administrație și politică este mai general și apare chiar când se operează o „alegere”. Se spune: „dacă tot trebuie să aleg ...”, „dacă trebuie să fac o alegere ...” etc.

Câteva generalizări

Sunt valabile sondajele de opinie, desigur. Există un nivel de realitate „opinională”. Ea poate exprima însă lucruri foarte diferite și faptul este esențial. Pe de o parte, „tăria” sau „forța” lor poate fi la fel de variată. Pe de altă parte, putem vorbi de opinii care exprimă atitudini „de nucleu”, de tărie medie, sau slab structurate și fluctuante, opiniile politice fiind de acest ultim tip. Adică au o slabă consistență și stabilitate, pot fi ușor schimbate. Au dreptate acei politicieni care nu le prea iug în serios pe termen mediu și lung. În societatea în care trăim, ele trebuie mereu stimulate pentru a se menține la un anumit nivel de constanță, cu riscul real de a fi date ușor peste cap și dirijate în alte direcții: de un șir de câteva discursuri, de o linie demagogică bine pusă la punct, de un specialist în manipulare. În linie firească: de influențare, există regula „de fier”: oamenii cu convingeri, transmit convingeri – vorbele, gesturile etc. - „în sine” nu transmit nimic.

Chiar rezultatul votărilor au un grad de certitudine spirituală relativ. Fiecare politician pătrunde în opiniile oamenilor pe calea lui, dar într-un anumit sens le este comună – sunt sau apar ca oameni convingiți de ceea ce spun, sunt adică personalități autentice, aparent sau în realitate. Asta deoarece, politicienii nu cunosc direct decât puțini alegători. De aici, raționalitatea luptei pentru imagine, pentru „timp” la televiziune etc. * * *

Oricum, nu ne putem „culca” pe sondajele de opinie, dincolo de acele întrebări care nu-i implică politic pe subiecți. Ele continuă să rămână simple transplanturi superficiale din alte culturi, care prezintă pericolul de a înlocui realitatea socială cu simple surrogate ale ei. Slăbiciunea sondajelor noastre de opinie constă în faptul că cercetarea socială autentică este încă doar o speranță.

Profesorul la începutul carierei sale

A fost un om cu o putere de muncă ieșită din comun. Tatăl meu îmi povestea, că a făcut facultatea în această casă, a stat la mătușa lui, părinții erau la Buzău, după ce a terminat liceul a venit și a stat și a lucrat în această casă toată perioada studenției și a primilor ani de ucenicie în meseria medicală și tatăl meu, care locuia sus la etaj, îmi spunea că seara când venea acasă din oraș, la ore mai târzii, îl găsea cu lumina aprinsă studiind la birou, cu cărți, cu planșe, cu desene, cu scheme și dimineața la patru jumătate – cinci îl auzea făcând duș și cântând. Zicea: când a dormit omul ăsta? Acum pleacă la spital, la ora 6,30-7 fără un sfert-vară, iarnă, nu conta când-și când se întorcea acasă se apuca din nou de studiu până la 2-3 noaptea. Dormea extrem de puțin, muncea imens. Și toată activitatea lui, toate performanțele lui, profesionale medicale și umane, au arătat acest lucru: că munca aceasta, pasionată și extrem de ordonată, a dat niște rezultate formidabile.

Rep.: Modelul e model, dar de la chirurgie la biologia celulară, de la biologia celulară la chirurgie – e o cale ...!

Prof. univ. dr. Radu Șerban Palade: Biologia celulară la ora actuală este știință fundamentală a medicinii. Nu se poate vorbi de nici un proces medical fără ea, dar eu aș spune chiar mai mult, este o știință fundamentală a biologiei. Pentru că tot ceea ce înseamnă viață a fost cunoscut și este cunoscut, este studiat prin această nouă știință care a fost fundamentată și creată de acești oameni în jurul anilor '50-'70 și care reprezintă știința cunoașterii vieții, a organizării, a funcționalității, a proceselor intime biochimice, care se produc la acest nivel, celular.

Acad. Maya Simionescu: La ora actuală, după cum știți, biologia moleculară a făcut niște pași extraordinari, continuă să se dezvolte și nu mai poți sta numai la nivelul organelor. Înainte lucrai la nivelul țesuturilor – știți bine –, după aceea experimentele și studiul se făceau la nivelul celulelor; la ora actuală sunt boli ale organelor și care sunt cauzate de molecule care sunt deviate, într-un fel sau altul, de la normal. Deci cercetarea la ora actuală implică obligatoriu: biologie moleculară, biologie celulară, te duci la țesut, la organ, la organism, la om, că până la urmă acolo vrei să ajungi, la bolile care omoară populația, în cazul nostru; pentru agronomie sau agricultură – la bolile plantelor ș.a.m.d. Sigur că trebuie să mergi tot timpul dus-întors, să nu uiți omul, din cauza moleculei, dar să nu uiți molecula din cauza bolii care afectează bolnavii noștri, „maladiile secolului”, care sunt boli, până la urmă, la nivel celular și molecular. Dau un singur exemplu: ateroscleroza este cunoscută de 120 ani, de pe vremea lui Virchow. În ciuda studiilor foarte amănunțite, în ciuda clinicienilor extraordinari, a medicamentelor care apar, până la urmă încă este „Killer number 1”, ucigașul care omoară cel mai mare număr din populația țărilor dezvoltate, inclusiv România. La noi a crescut mortalitatea prin bolile provocate de ateroscleroză, boli coronariene, infarctul cerebral, a crescut la 65% (era cam 55-60, a ajuns la 65%, este enorm!) și în lume, în general, este cam 55%; în alte țări a scăzut, prin diferite metode, dar nu poate să fie eradicată până n-o să înțelegem procesele fundamentale celulare care sunt alterate și sunt deviate de la normal. Momentul când o să înțelegem ce se întâmplă în celulă, unde trebuie să ne adresăm, că trebuie acționat exact la punctul acela, să intervenim în procesul molecular sau procesul celular fundamental care este alterat, și care, prin cascadă, aduce aceste boli îngrozitoare, bolile cardio-vasculare, suferințele coronariene.

Rep.: Acest Centru, al cercetării de vârf în biologia celulară normală și patologică, pe care-l conduceți ca director, poartă numele lui Nicolae Simionescu, cel împreună cu care ați înălțat acest edificiu, la propriu și la figurat, i-ați ales locul, arhitectura și i-ați ales destinul. Ideea s-a născut în America. Când și cum?

Acad. Maya Simionescu: Foarte curând, după ce am ajuns în Statele Unite, oftăm – și în special profesorul Nicolae Simionescu ofta că nu există în țara noastră un loc în care să se facă știință adevărată, în care oamenii să fie puși în condiții în care să poată face știință adevărată, știință de performanță. Totdeauna spuneam că tinerii de la noi sunt egali de inteligenți și înzestrați pentru cercetare ca și tinerii americani, doar că nu au condițiile necesare. După un an de zile, când voiam să ne întoarcem și ne gândeam să venim acasă, (proiectul nostru și

colaborarea mergeau foarte bine, colaborarea a fost și foarte interesantă pentru că era un moment în care noi studiam schimburile între vase și țesut și era un moment în care existau tot soiul de teorii, tot soiul de gânduri mai puțin biologice poate, o competiție foarte serioasă, dar fără cusur, competiție în cel mai bun sens al cuvântului, și proiectul mergea bine) profesorul Palade ne-a spus: „Dacă vă întoarceți, n-aveți cum continua, n-aveți cum să mergeți mai departe, să continuați proiectul, chiar dacă prin colaborare”. Atunci noi ne-am gândit: „Sigur, are toată dreptatea, dacă ne întoarcem nu avem unde lucra și atunci singura soluție, care ne-a venit în minte, a fost să ne găsim un loc în care să putem face așa ceva. Să dezvoltăm biologia celulară în România era obligatoriu. Vedeam limpede că e știința care vine și care avea influență și un impact pe toată cercetarea în științele vieții – biologie, medicină, virologie, microbiologie. Totul are la bază biologia celulară. Atunci am spus: „Hai să aducem biologia celulară în țara noastră!” Și al doilea lucru, la fel de important: să avem un loc în care tinerii noștri, tineri talentați și cu dorința de a face cercetare, să-și poată desfășura inteligența, talentul, ideile, entuziasmul pe un teren ca acesta. Așa s-a născut ideea. Desigur că de la idee până la a reuși să faci ceva – durează. În cazul nostru a durat 9 ani. Am început în 1971-1972 să facem tot soiul de cereri, să arătăm importanța creării unui astfel de Institut în România, în ideea că noi vrem să venim acasă, să creăm o școală, să creăm un loc deschis tuturor cercetătorilor din România, poate și altora, în orice caz nu un simplu laborator. Am avut șansa ca, la vremea respectivă, să avem un foarte bun ambasador al României în Statele Unite, e vorba de ambasadorul Corneliu Bogdan, – el era intermediarul între guvernul de aici și noi de acolo – și care a susținut foarte mult proiectul nostru. Am avut șansa să fie ministru profesorul Teodor Burghele, de asemenea o minte extraordinară și care a îmbrățișat imediat proiectul nostru și a spus: „Asta este extraordinar! Dacă vreți să faceți așa ceva în România, este formidabil!” Deci, am avut câteva șanse să întâlnim niște oameni care au înțeles bine ce vrem să facem. Am avut mult sprijin din partea profesorului Palade care vorbea cu autoritățile noastre și putea să le spună: „Profitați, e o ocazie extraordinară, acești oameni vor să vină acasă, vor să facă ceva acolo!” Era destul de sceptic la început în privința proiectului de a face un institut în România. Totdeauna îl considera și chiar îl numea „Experimental Simionescu”, dar în momentul în care a văzut că noi suntem hotărâți să facem asta și că n-am avut niciodată alt gând, ne-a sprijinit extraordinar de puternic.

Un lucru bun care cred că s-a întâmplat este că înainte de a fi gata Institutul, înainte cu vreo doi ani de zile noi aveam deja foarte mulți prieteni, cunoșteam laboratoarele foarte bune din Statele Unite și veneam în țară. Și am selecționat un grup, în timp de 2-3 ani, câte 2-3 tineri, proaspăt ieșiți din facultăți de biochimie, biofizică, medicină, biologie, chimie – deci o paletă foarte largă – am obținut bursa Fulbright – deci tot pe banii statului american – și i-am trimis la specializare în foarte bune laboratoare din Statele Unite. Astfel că, în 1979, toți s-au întors, toți au venit acasă, cu toate că situația la noi atunci începuse să se deterioreze, începuse mult să se deterioreze. Dar toți tinerii noștri pe care i-am trimis au venit acasă. Știu că vin la un institut care este bine echipat, echipamentul era „la zi”, atmosfera era bună și ne-am gândit să lucrăm într-un proiect care să aibă impact și în biologie și în medicină. Profesorul Nicolae Simionescu era patolog, eu – biolog și atunci, văzând ce se întâmplă în lumea întreagă, faptul că principalele cauze de mortalitate în lume sunt bolile cardio-vasculare, ne-am gândit să lucrăm pe boli cardio-vasculare. Domeniul este larg, generos. Sau pe întreg sistemul cardio-vascular, în condiții normale și patologice. Și așa am considerat în momentul acela că este important să avem un program unic, mare, pentru că oamenii trebuie să vorbească între ei, cercetarea este o activitate în care trebuie să faci schimb de idei, de opinii,

În Amfiteatrul mare al Facultății de Medicină din București (1994)

Am avut mult sprijin din partea profesorului Palade care vorbea cu autoritățile noastre și putea să le spună: „Profitați, e o ocazie extraordinară, acești oameni vor să vină acasă, vor să facă ceva acolo!” Era destul de sceptic la început în privința proiectului de a face un institut în România. Totdeauna îl considera și chiar îl numea „Experimental Simionescu”, dar în momentul în care a văzut că noi suntem hotărâți să facem asta și că n-am avut niciodată alt gând, ne-a sprijinit extraordinar de puternic.

Acad. Maya Simionescu

de rezultate. Să-ți pună întrebări cineva, să te conteste cineva, să te accepte cineva ... Pentru asta îți trebuie un mediu, nu se poate lucra de unul singur, cel puțin în cercetarea biomedicală. Poate în alte domenii e posibil. Dar tot îți trebuie parteneri. Și am început acest program larg, de biologie și patologie a sistemului cardio-vascular. În patologie ne-am concentrat pe ateroscleroză și pe diabet. În biologie, ne-a preocupat cercetarea sistemului cardio-vascular în condiții normale, am continuat și pe urmă am diversificat foarte mult proiectul transportului de substanțe din sânge la țesuturi, fără de care viața n-ar exista. Cum se transportă un medicament, un hormon, orice moleculă, din sânge către țesuturi. Asta reprezenta partea de biologie celulară normală a sistemului cardio-vascular.

Rep.: Revenind la Institut, construcția ca și dotările au necesitat bani mulți. De unde i-ați avut?

Acad. Maya Simionescu: Da. Îmi pare rău că n-am spus, tocmai șansa de a avea niște oameni și niște interlocutori care înțelegeau importanța proiectului a făcut ca banii pentru construcție și pentru echipamentul de bază să fie dat de guvernul român, de statul român, de bugetul nostru. Deci: din bugetul țării, al populației României proveneau banii. Dar cred că asta n-a fost o investiție falimentară, ca multe altele, cred că a fost o investiție bună pentru că s-a creat un Centru, un Institut deschis tuturor cercetătorilor și tuturor cadrelor universitare din România. Biblioteca noastră, laboratoarele, erau deschise oricărui voia să vină să facă un proiect. Și au venit. Au fost colegi de-ai noștri, de la Facultatea de biologie, colegi din alte centre universitare care veneau și stăteau trei luni – patru luni de zile. Vin în continuare și astăzi. Și se învață tehnici, se perfecționează în Institutul nostru.

Deci, banii, fondurile pentru construcție și aparatura mare, de acum 23 de ani, când s-a deschis Institutul, banii au fost alocați prin 1972-1973-1974, când irăși situația era mai bună. În 1979, când am venit acasă, am deschis Institutul, cu un simpozion inaugural care a fost foarte frumos, dar la care am avut niște probleme îngrozitoare: în ultimul moment ne-au anunțat că nu aveam voie să-l facem, că n-aveam aprobare, ceea ce era adevărat, n-aveam nici o aprobare să facem simpozionul inaugural dar noi nici n-am crezut că e nevoie de vreo aprobare ca să inaugurezi o instituție de tipul acesta, deci n-aveam aprobare ... în ultimele 24 de ore s-a rezolvat, „pot să vină americanii ăia!” – ni s-a spus. Erau americani și erau europeni: profesorul George Palade, Cristian de Duve, cei doi care au luat Premiul Nobel, Marilyn Farquhar, Günther Blöbel – care a luat Premiul Nobel peste un număr de vreo 10-15 ani, – deci, ei au venit la inaugurarea Institutului, și încă vreo patru oameni de știință din Europa și din Statele Unite. Am deschis Institutul, am început să lucrăm, lucrăm cu mult avânt, vă închipuiți ce-a însemnat să pui la punct aparatura! Și după un an de zile ni s-a anunțat: „Toate fondurile de cercetare sunt tăiate, descurcați-vă cum vreți! Aveți clădirea, aveți aparatele, descurcați-vă!” Aveam salariile, care știți cum erau în 1980, și aveam foarte puțini bani, ca să cumpărăm puținele chimicale din țară care nu erau de bună calitate – alcool și altele, și ca să întreținem animalele de laborator, țărâre, mâncarea lor. În rest, toate fondurile de cercetare au fost tăiate, toate abonamentele pe care le aveam la bibliotecă – am pornit cu 30 de abonamente – nici un ban n-am mai primit.

Atunci soluția n-a fost decât să încercăm să obținem bani din afara țării și singura instituție, la vremea aceea, care ne putea ajuta era National Institute of Health din SUA, Institutul Național de Sănătate care accepta cereri pentru granturi de oriunde în lume. Singura la vremea aceea. Și în 1980 am făcut prima cerere de grant la Institutul Național de Sănătate din SUA, cererile sunt foarte serios văzute, revăzute, li se dă o notă și dacă obțin o notă foarte bună, poți căpăta și finanțare; câte o dată, poți obține o notă foarte bună și să nu fie finanțate, se opresc banii, se termină banii. Noi am avut șansa să obținem primul grant, pentru țările din afara SUA granturile se dau numai pentru trei ani, pentru americani – pe cinci ani, de obicei. Profesorul Palade spunea întotdeauna că aceasta a fost una din cele mai mari reușite și semnul cel mai bun că Institutul este apreciat în străinătate și proiectul este apreciat.

Am obținut primul grant, pe 3 ani de zile, cam în anul al doilea am făcut cerere pentru următorul grant, l-am obținut și pe al doilea; l-am obținut și pe al treilea, l-am obținut și pe al patrulea și în felul acesta, din 1981 până în 1989, Institutul a trăit, s-a dezvoltat și a lucrat numai pe bani de la Institutul Național de Sănătate din Statele Unite.

Asta a fost, cum spun studenții americani, „survival kit” – modul în care am supraviețuit, pentru că altfel era un dezastru.

Dr. Anca Sima - cercetător -: Îmi amintesc cu enormă plăcere de acele momente care, într-un peisaj sumbru și rece al anilor 1980, poate unii mai de vârstă mea își aduc aminte de acei ani, erau plini de lumină, generată de oameni de știință care veneau din Statele Unite și din alte părți ale Europei și care țineau prelegeri și ascultau comunicările și prelegerile ținute de cercetătorii din Institutul nostru. Bineînțeles, cu acele ocazii se organizau și party-uri, mese, excursii în țară și unul dintre participanții de atunci, un foarte tânăr coleg de al meu

George Emil Palade la Sinaia (1992)

își exprima uimirea că „n-ar fi crezut nici o dată că va sta cu ... bibliografia lui la masă”. Iarăși un lucru poate de interes este că în acele excursii făcute în țară, Profesorul Palade era întotdeauna pe post de ghid. Cunoștințele lui de istorie și geografie a României erau absolut uimitoare și era un ghid perfect pentru delegațiile americane. Ceea ce a rezultat în urma acestor simpozioane româno-americane, care au fost în număr de patru, între 1979 și 1989, sintetizează profesorul Palade în următoarea mărturie: „Americani au fost plăcut surprinși constatănd că în realitate ei au învățat mai mult de la cercetătorii români decât cercetătorii români de la ei. Asta nu se întâmplă deseori în lume, se întâmplă rareori. Totul de datorează felului în care a fost organizat acest Institut de către profesorul Nicolae și Maya Simionescu, biologi celulari de notorietate internațională, care au lucrat în laboratorul meu”.

Prof. Radu Șerban Palade: L-am cunoscut de când a venit pentru prima dată în țară, deci în 1965. Atunci eu eram student la medicină. Și apoi a venit în repetate rânduri. În 1974 am fost invitat împreună cu mama, cu mătușa și cu vara mea să mergem la Stockholm, unde au avut loc ceremoniile înmânării Premiului Nobel. Am fost după aceea și l-am vizitat, ne-a vizitat el din nou acasă, l-am însoțit în diferite deplasări și excursii prin țară, unde a fost invitat, am participat la diferite manifestări, în care i s-au consacrat fel de fel de ordine, medalii și titluri academice și l-am vizitat recent, în septembrie, acasă la San Diego, în California, unde am avut multiple întâlniri și discuții despre un plan al nostru de viitor.

Rep.: Pe care nu ni-l spuneți?

Prof. univ. dr. Radu Șerban Palade: Ba aș putea să vi-l spun, nu e nici un secret – el dorește ca întreaga sa arhivă științifică, profesională, publicistică, să fie donată Facultății de Medicină din București, Facultate de care-l leagă cele mai înalte sentimente și trăiri, evident, natural, din perioada cea mai frumoasă a vieții lui – tinerețea, și unde, consideră el, că toate aceste lucruri ar reprezenta pentru studenții în medicină, pentru cadrele didactice ale Facultății, un stimul, un exemplu – dacă vreți – grăitor, viu, permanent, care să impulsioneze, să dea curaj, care să fie mobilizator pentru activitatea medicală și pentru viitorul acestei – să spunem – profesii.

Rep.: Nu e supărat pe România?

Prof. Radu Șerban Palade: Doamne ferește! Din contră! Nu că nu e supărat, este extrem de atașat de România și niciodată România n-a fost pentru el decât, dacă poți să spun așa, leagănu, adică locul unde a văzut lumina soarelui și unde s-a format ca om și unde a deschis ochii și unde a înțeles ce e lumea și ce sunt oamenii și ce înseamnă medicina și ce înseamnă activitatea de cercetare științifică.

George Emil Palade: Cercetătorii principali de la Institutul respectiv lucrau nouă luni în România și trei luni în America. Aveau proiecte de cercetare comune cu un laborator activ din Statele Unite. Erau în Statele Unite la vremea la care erau congresele mari în domeniul respectiv de activitate. Stabileau contacte cu toate laboratoarele de frunte din Statele Unite și mai târziu din Europa. Și în felul acesta, își puteau plasa studenții lor sau membrii tineri ai personalului Institutului la toate laboratoarele de frunte din domeniul respectiv din Statele Unite, pe baza subvențiilor americane. Mai mult decât atât, nivelul la care au ajuns să opereze le-a dat posibilitatea să facă cereri de subvenție pentru cercetare la institute naționale de sănătate din America, să ajungă, prin urmare, la un nivel de performanță egal cu cel din țările avansate. Această activitate s-a desfășurat într-o perioadă nu mai lungă de 15 ani. La 10 ani de la demararea operației acesteia, Institutul era deja o entitate valabilă. Ce spun eu în momentul de față nu este „ad gloriam” o „laudatium” pentru Nicolae și Maya Simionescu este o laudatio a modelului.

În perioada de tranziție ce trebuie să facă cercetătorii români? Trebuie să aibă o asociație, legături cu laboratoare de frunte din Statele Unite, să-și împartă activitatea între laboratoare românești, în majoritatea timpului, și laboratoare din străinătate – o parte din timp – și să stabilească legături care să-i țină în contact cu ce se întâmplă în știință și care să le dea posibilitatea să-și formeze cadre în laboratoare de frunte. Modelul nu este un model unic, sunt foarte multe alte modele care se pot folosi, dar în perioada de tranziție acesta este un model valabil.

George Emil Palade: Izolarea trecutului e o problemă importantă care trebuie eliminată, diminuată, prin prevenirea izolării în viitor. Am cerut Academiei Române, am propus Academiei Române, acum 2 ani, să creeze un sistem foarte larg de burse, cel puțin 200, care să acopere tot orizontul, de la matematică la științele economice y compris economia de piață liberă și trecând prin toate celelalte științe. Până în momentul de față nu s-a făcut nimic. Pentru că sunt atâtea nevoi și atâtea probleme care monopolizează atenția oamenilor politici, încât formarea de cadre pentru învățământ și cercetare, fie ea cercetare aplicativă sau cercetare fundamentală, nu sunt „probleme” de mare prioritate.

Cum am spus, publicul român, celor care votează, oricare ar fi ei le revine datoria de a menține presiunea asupra guvernului ca să facă disponibile fondurile necesare care să permită redresarea învățământului superior și care să permită reînnoirea activității de cercetare în România, aplicativă sau fundamentală. Ca să ajungem la nivelul la care am fost odinioară și mai mult decât atât – să-l întrecem. Pentru că noi zicem că suntem „țară pe cale de dezvoltare” – toată lumea e de acord -; mai spunem că „românii au toate dotările necesare, genetic, să facă treabă bună” și trebuie s-o dovedim. Și trebuie s-o dovedim, cum? Determinând Guvernul Român să facă disponibile mijloacele necesare prin care potențialul acesta genetic al tinerilor români se poate manifesta la nivelul la care este îndreptățit de aptitudinile lui inerente.

Înregistrări din anul 1996 – păstrate în Arhiva Academiei Oamenilor de Știință din România

La Academia Română sesiune consacrată proiectului Roșia Montană

De mai multă vreme proiectul de exploatare a zăcămintelor aurifere din Roșia Montană, cea mai veche localitate auriferă atestată documentar din România, care adăpostește valoroase monumente istorice și arheologice, a generat emoții în opinia publică, vii dispute privind oportunitatea acestui proiect, beneficiile pe termen lung și, mai ales, consecințele devastatoare ale acestuia asupra mediului din Munții Apuseni.

Având în vedere tehnologia de exploatare legată de folosirea cianurii, propusă de firma Roșia Montană Gold Corporation – cu efecte distructive asupra mediului –, proiectul a fost socotit de-a dreptul aberant, menit să satisfacă anumite interese de grup. Nu întâmplător a atras proteste din partea unor valoroși oameni de știință și cultură – arheologi și istorici, geologi, economiști, ecologiști, biologi, chimiști, geografi care s-au constituit în ceea ce s-a numit grupul pentru salvarea Roșiei Montane. Pentru a se asigura protecția monumentelor aflate în această zonă, s-a propus ca Roșia Montană să fie declarată „Monument istoric și arheologic al umanității”.

În această confruntare de idei *pro* și *contra*, Academia Română trebuia să aducă un punct de vedere obiectiv, lipsit de subiectivism și deci mai convingător, exprimat în termeni de mare rigoare științifică.

Conștientă de dimensiunile păgubitoare pe care le implică realizarea proiectului, Academia Română a organizat recent o sesiune științifică consacrată special dezbaterii proiectului de dezvoltare minieră Roșia Montană. Au luat parte personalități remarcabile ale vieții științifice, care și-au exprimat puncte de vedere ce se constituie într-un *tulburător apel la chibzuință*, la *evaluare complexă a consecințelor* asupra Munților Apuseni în general, a zonei Roșia Montană, în special.

Subliniind faptul că acest proiect a fost studiat, aprofundat în toate implicațiile sale de membrii Academiei Române din Secțiile de Istorie și Arheologie, de Științe Biologice, Științe Geoeconomice și Științe Chimice, care și-au propus să determine amploarea consecințelor, președintele Academiei Române, acad. Eugen SIMION a remarcat faptul că concluziile la care au ajuns nu sunt deloc incurajatoare, ci chiar catastrofale pentru mediul Munților Apuseni. În principiu, Academia Română nu se opune unui proiect de acest gen, rolul nostru este să vedem dacă aceste inițiative nu păgubesc spațiul nostru – a precizat acad. Eugen Simion. Iși dau seama de gravitatea consecințelor acestui proiect și Roșia Montană are pentru noi o importanță istorică și una sentimentală. Apusenii reprezentând locul nostru de rezistență al românității. În consecință, scopul nostru este de a alerta Guvernul, Parlamentul și toate instituțiile implicate, care sunt chemate să vegheze nu numai asupra stării oamenilor, care trăiesc între granițele țării noastre, ci și de starea naturii pe care noi o păstrăm.

Consecințele grave asupra mediului au fost amplu prezentate, cu pertinență, de președintele Secției de Științe Biologice, acad. George ZARNEA, care a susținut punctul de vedere al acestei secții de specialitate, elaborat împreună cu acad. Nicolae BOTNARIUC, configurând un peisaj sinistru. Tăierea unei suprafețe întinse de păduri va influența ciclurile biologice cu dispariția unor specii de plante și animale rare, zona devenind sterilă; depozitarea cantităților mari de rocă dislocată generează pericolul unor alunecări; poluarea apelor curgătoare și schimbarea chimismului apelor, cu dispariția a numeroase vietuitoare; amenințarea permanentă a poluării râurilor din această zonă cu cianuri provenite din infiltrații reprezintă influențe nocive asupra cadrului natural și a vieții, care vor altera clima în zona respectivă.

Așa cum am subliniat în prima parte a acestui articol, care a apărut în numărul 353 al revistei *Opinia națională*, în decursul timpului s-a urmat un puține cercetări consacrate problematicii slabei contribuții a educației la stoparea inegalității economice și sociale dintre oameni, la înlăturarea sărăciei, la eliminarea cât mai rapidă a acestora.

Pornind de aici, o serie de cercetători pun în discuție valoarea și limitele învățământului general obligatoriu care, tratat, a dobândit un caracter custodial, forțat, închis și care ține departe de „străzi”, de viața socială copiii și tinerii o lungă perioadă de timp, din fragedă copilărie până la intrarea în viața profesională activă. În plus, acest tip de învățământ îi pregătește doar pentru un „consum pasiv”, acceptare necritică a ordinii sociale existente și înregimentare docilă, potrivit principiului: fiecare trebuie să își cunoască locul ce i se cuvine în viață și să fie mulțumit dacă îl găsește.

Soluția propusă este radicală: „deşcolarizarea” societății și înlocuirea actualelor forme de educație și învățământ cu altele, care să ofere fiecărui membru al societății posibilitatea de a învăța ceea ce vrea și îl interesează, în orice perioadă de viață. Nu prin intermediul educatorilor specializați sau pe bază de curriculum-uri standardizate, ci pe bază de conținuturi educaționale liber alese ș.a.m.d. În locul școlilor se sugerează crearea unor tipuri de „configurații educaționale”, între care agenții educaționale de împrumutat materiale educative, bibliotecă, „rețele de comunicații”, laboratoare, bănci de informații accesibile oricărui om interesat de propria sa educație și formare.

Multe din aceste idei și sugestii par a fi destul de utopice, dar o dată cu dezvoltarea masivă a noilor tehnologii de comunicare de masă, de ultime generații, problematica „revoluționării” educației rămâne actuală.

O direcție de analiză critică a învățământului actual o reprezintă cea a relației dintre acesta și „reproducerea culturală”, respectiv a modalităților și căilor prin care școala și celelalte instituții sociale educative participă la perpetuarea inegalităților economice și sociale dintre generații. Acest proces are loc prin intermediul unui „curriculum ascuns”, care induce de timpuriu în conștiința și viața generațiilor tinere valori, sentimente, norme, atitudini și comportamente care au ca efecte limitarea oportunităților de ascensiune socială a unora și favorizarea acestei ascensiuni pentru alții, în funcție de proveniență și apartenența la categorii sociale, familiale etc. diferite.

Cunoscute pentru o astfel de abordare sunt cercetările și lucrările sociologilor francezi Bourdieu și Passeron asupra inegalității șanselor, ca și raportul englezului Paul Willis asupra problemei, „cum copiii claselor muncitoare obțin locuri de muncă „muncitoare”, modului în care copiii provenind din clasele „de jos” sunt pregătiți încă din școală, teme abordate în perspectiva faptului că ei nu sunt suficienți de capabili pentru a obține practicarea unor profesii de statut social înalt și bine remunerate și, deci, orientați în direcția acceptării unor

În fața unor asemenea argumente științifice, orice încercare ce pledează pentru realizarea unui asemenea tip de exploatare a zăcămintelor aurifere, împotriva căreia se manifestă un puternic curent european, întrucât există date certe privind depunerile de substanțe toxice și infiltrarea apei, emansiile de vapori toxici rezultați dintr-o asemenea tehnologie, pălește.

Pornind de la importanța istorică incontestabilă a acestor locuri, acad. Dan BERINDEI a apreciat faptul că Proiectul Roșia Montană reprezintă și sub acest aspect esențial pentru noi, o amenințare a memoriei naționale, ca și, cel puțin în parte, a unui tezaur de vestigii care aparțin umanității, exprimându-și nădejdea că el nu va fi concretizat, și că zona Munților Apuseni va fi apărată de o iremediabilă distrugere.

Acad. Mircea SÂNDULESCU, președintele Secției de Științe Geoeconomice, a considerat că asigurarea stabilității iazurilor și a materialului steril depozitat pe versanții și a problemă extrem de delicată, întrucât Roșia Montană se află într-o zonă cu o structură tectonică nouă, care, în principiu,

Dezbateri amplă cu o concluzie incontestabilă: consecințe distrugătoare pentru mediu, amenințătoare pentru colectivitățile umane.

generează seisme de suprafață, suficiente pentru a afecta iazurile ce se vor întinde pe o suprafață de 600 hectare. În plus, un accident ecologic ar lua proporții regionale, afectând și țările din jurul României, din cauza scurgerii în râul Mureș a apelor ce traversează Roșia Montană. Și un posibil accident ecologic ar fi de zeci de ori mai mare ca amploare față de cel petrecut la Baia Mare, valoarea daunelor provocate țărilor din jur fiind mult mai mare.

În acest context, a ajuns la concluzia că un asemenea proiect nu poate fi pus în aplicare înainte de verificarea, printr-o expertiză autorizată și independentă, a volumului de rezerve existente la Roșia Montană, apreciat de firma Gold Corporation, revizuirea și completarea exhaustivă a studiului de fezabilitate care să prezinte modalitatea de exploatare, fluxurile financiare, asigurarea spațiilor de desfacere a produselor, precum și sursele de finanțare a reabilitării ecologice. Ținând seama de consecințele distrugătoare pentru mediu și amenințătoare pentru colectivitățile umane, ca și de aspectele arheologice și istorice, domnia sa a propus ca Academia Română, care exprimă pozițiile celor mai de seamă oameni de știință și cultură ai țării, să ceară factorilor responsabili ai destinelor României să împiedice realizarea acestui proiect.

Un punct de vedere realist, interesant l-a exprimat acad. Ionel HAIDUC, președintele Filialei Cluj a Academiei Române care, referindu-se la raportul dintre risc și beneficii, a constatat că beneficiile statului român nu sunt de asemenea dimensiuni care să justifice asumarea riscurilor pe care le implică un astfel de proiect. Dincolo de aspectele științifice, mai există și cele economice, care ar trebui mai judicios chibzuite, aspectele juridice legate de compatibilitatea Proiectului Roșia Montană cu legislația internațională, în primul rând, cu legislația UE, aspectele tehnologice vizând folosirea cianurii, aspecte sociale care privesc strămutarea populației din zonă. Și pentru că toate aceste aspecte ar trebui luate în calcul, dacă se dorește să se adopte o hotărâre în cunoștință de cauză, acest proiect ar trebui amânat, efectuându-se cercetările de rigoare.

Dr. Dan MUNTEANU, membru corespondent al Academiei Române, președintele Comisiei pentru Ocrotirea Monumentelor Naturii a subliniat acuta nevoie de raportare a acestui proiect la exigențele dezvoltării durabile, care să permită exploatarea rezonabilă a resurselor naturale. Or, Proiectul Roșia Montană este flagrant opus conceptului de dezvoltare durabilă, concept care n-a fost corelat cu cel al soluțiilor alternative economice, tehnologice, sociale.

Oricâte găuri negre ar astupa profitul de pe urma acestei concesiuni, economia trece și nu le va acoperi, dar distrugerea siturilor arheologice este ireparabilă – a remarcat domnul Daniel DAIANU, membru corespondent al Academiei Române, care speră că se vor aduna argumente decisive pentru a se bloca continuarea concesiunii exploatareii miniere din zonă.

Oamenii de cultură trebuie să-și facă datoria de a veghea asupra valorilor care le-au fost incredinate și nu asupra intereselor altora – a opinat prof. Ion PISO, directorul Muzeului de Istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca, întrebându-se deloc retoric, dacă merită să fie sacrificate monumentele. Și-a exprimat convingerea că se va putea realiza un proiect european în cadrul căruia cercetarea arheologică să se poată face după toate regulile artei, Roșia Montană devenind un centru al turismului românesc și european, intrând în Uniunea Europeană cu zestrea culturală intactă.

Evaluarea din punct de vedere arheologic a sitului de la Roșia Montană – a precizat prof. Alexandru VULPE, membru corespondent al Academiei Române, directorul Institutului de Arheologie al Academiei Române – se impune a fi structurată pe trei aspecte principale: un asemenea obiectiv arheologic trebuie cercetat cu maximum de acurție; prezentarea unei porțiuni din sit, dacă acest lucru ar fi posibil, trebuie să se permită cercetării ulterioare cu mijloace mai sofisticate; conservarea monumentului în scopuri muzeistice, turistice și de patrimoniu cultural în general. Evitându-se unele exagerări, dacă proiectul este esențial pentru economia românească, este strategic și un profit considerabil, el nu poate fi obstrucționat sub aspect arheologic, oricât de regretabil ar fi sacrificarea sitului.

Guvernul român este singurul care, pe temeiul rapoartelor economice, ecologice, sociologice, etnografice și arheologice, să hotărască dacă concesiunea trebuie continuată sau anulată.

Dezbaterile care au avut loc în cadrul sesiunii științifice au configurat punctul de vedere al celui mai înalt for al spiritualității românești în privința controversatului Proiect Roșia Montană, care va fi înaintat și Parlamentului României, constituindu-se într-un patetic S.O.S. **Salvați Roșia Montană!**

Adela DEAC

profesii sau ocupații cu perspective de dezvoltare și promovare profesională și socială inferioare, limitate.

Problema relațiilor dintre educație și inegalitate a fost abordată și din altă perspectivă: cea a contribuției educației la pregătirea noilor generații pentru participarea la realizarea idealurilor democrației de „masă”, la reducerea disparităților de bunăstare și putere dintre oameni. Cercetări științifice temeinice reprezentative în acest domeniu (I. Coleman, *Raport asupra inegalităților educaționale în SUA*, 1966) ajung la concluzia că, în ultimă instanță, educația tinde să exprime și să reafirme inegalitatea existentă dintre copiii provenind din medii sociale, culturale, religioase sau etnice diferite, și nu să le schimbe și să le atenueze.

Educația viitorului și viitorul educației

Prof. univ. dr. Ștefan COSTEA

Cercetări ulterioare, mai aprofundate au atenuat această concluzie, dar nu o contestă în substanța sa.

Starea actuală și perspectivele evoluției educației sunt discutate și în privința raporturilor dintre educație, resursele ereditare în special, de inteligența copiilor și tinerilor și inegalitatea dintre oameni în viața profesională și în viață, în general. În acest domeniu, pozițiile, tezele și argumentele participanților la dezbateri sunt contradictorii, divergente. Ele evoluează spre un anumit consens: diferențele genetice de inteligență dintre diferitele categorii de rase, clase sau indivizi umani nu sunt probate și, în consecință, sunt improbabile. Responsabilitatea pentru geneza și perpetuarea inegalităților revine, în mare măsură, factorilor sociali și culturali, inclusiv educației.

• Puncte de vedere • Puncte de vedere

Declinul învățământului umanist O fatalitate mondială?

O informație dintr-un număr mai vechi al săptămânalului francez „L'Express” mi-a atras atenția tocmai pentru că vorbește despre un fapt banal, foarte comun. Referitor la viața universitară, sub titlul „Bombăneala literaților”, se arată că „Patronii de <fac>-uri de litere protestează contra lipsei de mijloace a instituțiilor lor”. Și se explică, apoi, cum nu au bani de mai nici unele – personal administrativ și tehnic, aparatură, spații de studiu și cămine etc. Deși, an de an, paradoxal, rândurile acestor facultăți cresc! O altă constatare: „Minoritari în peisajul universitar (cam vreo 10, la un total de 81 universități), <fac>-urile de litere, de limba și literatură, franceza și străină, arte și științe umane și sociale acumulează (tot felul de) handicapuri”. Totodată, facultățile tehnico-științifice, „dispun de mijloace de trei, patru ori mai mari” decât cele de litere. Aceasta, datorită unui sistem de repartitie a resurselor bugetare pe criterii „aritmice”, care nu ține cont de faptul că învățământul tehnico-științific se bucură de un masiv sprijin din sectorul privat.

Ei bine, faptul este departe de a fi ceva neobișnuit: în mai toată lumea, și în Est, dar și în Vest, aceasta este tendința de mulți ani: nu doar să se neglijeze, ci chiar să se diminueze, până aproape la anihilare, învățământul și cultura zisă „umanistică”. Unul din primele locuri în care s-a experimentat transformarea a fost România, unde, de prin anii 1975, s-a aplicat ideea ca, în învățământ, accentul să se mute pe științe pozitive (chimie, fizică, matematică, biologie etc.) și materiile umane să fie reduse la maximum. Ele purtau în ele, păcătoasele, gena „mentalităților trecutului” nemarxist. Atunci, de pildă, s-a scos latina din licee. Cum înțeleg că se plănuieste și acum la noi. La aceste măsuri s-a trecut după vizita lui Margaret Thatcher la București, în 1975, ca invitată a „Frontului Unității și Democrației Socialiste”. Adevărata să

amfitriona însă a fost „tovarășa Elena Ceaușescu”: Amândouă fiind licențiate în chimie, neoliberalista din Anglia a influențat-o pe „comunista” din România. O fi fost doar o coincidență, dar primul program de anvergură înfăptuit de Margaret Thatcher, după venirea la putere în 1979, cu ajutorul ministrului învățământului Keith Joseph, „eminența sa cenușie”, a fost o tentativa de „modernizare” a învățământului britanic, cu accent pe științele pozitive, și reducerea drastică a subvențiilor pentru tot ce tine de cultura „neprofitabilă”, așa zisa „umanistică” – și nu numai universitate, ci și teatru, literatură, cinema etc. Care au fost scoase la „piața liberă”, la concurență cu Sandra Brown. În Anglia, toate au primit atunci o puternică lovitură. Ca și la noi. Dar, deși intelectualitatea britanică a fost indignată, presa noastră n-a scris nimic.

La noi, argumentul a fost „producția, tovarăși, revoluția tehnico-științifică...”, și în Anglia, tot argumentarea materialistă a funcționat: eficiența de piață etc. Aceasta și cu un plan, eșuat, al guvernului „tory” al d-nei Thatcher de a demola unele părți istorice din centrul Londrei au constituit, probabil, unul din primele motive de conflict cu familia regală, căreia Thatcher, azi „baroneasă”, ca și mai toată mass-media occidentală (și, culmea, și cea românească!), aveau să-i poarte o ceră constantă. Până azi. Pentru affronturile aduse „civilizației de piață”.

Această „cultură” în SUA a început să prevaleze tot mai puternic după 1975, după răsturnarea președintelui republican Richard Nixon. Care – și ea – are multe alte sensuri decât cele generale acceptate. Stărnind, sigur, și proteste. Mi-aduc, de pildă, aminte cum un mare editorialist avertiza, în International Herald Tribune (ediția europeană a Washington Post și New York Times), că „producem analfabeți morali”. Alții au înțeles chiar de-atunci

că nici măcar adepții mult invocatului „pragmatism” n-o să se bucure. Nici „idiotii tehnologici” nu poți produce astfel: pentru ca un om să aibă răbdare să facă, ani de zile, eforturi intense, intelectuale și de voință, pentru a învăța matematică, fizică etc., el nu poate fi un tembel dezarticulat moral, ci trebuie să fie motivat spiritual, adică să fi fost modelat – cu ajutorul „culturii sufletului, a caracterului. Or, evident, cu „cultură” actuală, întemeiată pe condiționarea, „pavloviană”, doar a „poftelor” de satisfacere instantanee a instinctelor, nu poți produce decât, cu excepțiile inerente, prostie în masa „zombi” (cum ar zice „elitele”): ca în Roma târzie, plebe animalizată, incultă, tâlnoasă și, inerent, parazitată. Modestia și răbdarea, loialitatea, onoarea, frumusețea sufletească, spiritul de sacrificiu și demnitatea le sunt străine.

Însă, mă gândesc eu, asta a mai fost. Și va dura un timp. Dar setea de bine, de adevăr, de dreptate, de curățenie și de frumos este înnăscută în om și atât de puternică, îndeosebi în sufletele, cele mai chinuite azi, ale unei părți a tineretului, încât, cu siguranță, într-o zi ea va exploda la lumină, făcând fâșdări toate „ingineriile”, „demirgurile științifice”. De data asta, ai „civilizației de piață”, nu ai „culmilor celor mai înalte ale civilizației”.

Toate acestea explică, de altfel, și faptul că, în programul cu care a venit la guvernare în Statele Unite, în 2001, președintele George W. Bush și Partidul său Republican, redresarea învățământului american a fost al doilea obiectiv major. Prin adoptarea rapidă a acestuia de către Congresul SUA – sau oferit, de pildă, stimulente nemauaizute, încă de pe băncile facultății, pentru tinerii americani care acceptă să îmbrățișeze cariera didactică.

Constantin BADEA

deja o nouă ramură industrială educațională paralelă, denumită „edu-tainment”, cuprinzând companiile de cablu, casete de software, grupe de telecomunicații, de filme, CD-uri etc., legată de industria de software, în general, care va avea implicații profunde asupra educației și învățământului.

Oricât de promițătoare ar fi aceste evoluții, încă nu e sigur ce influențe vor avea ele asupra educației, întrucât ele pot conduce nu numai la rezultate pozitive, ci și la adâncirea inegalităților în materie de educație. Deoarece, actualele obstacole și dificultăți de asigurare a egalității șanselor educaționale li s-ar putea adăuga „sărăcia informației” pentru un mare număr de copii și tineri de vârstă școlară, iar realizarea „clasei fără pereți” pare o perspectivă cu șanse îndepărtate de realizare.

Obținerea unor răspunsuri la această complexă problematică și a unor rezultate valide în soluționarea ei, face strict necesar și ineluctabil identificarea și formularea unor premise teoretice generale, solid întemeiate și clar formulate ca fundament al acestora. Între acestea, se înscriu: necesitatea definirii idealului social sau a tipului ideal de societate, care ar fi desirabil și posibil de înfăptuit astăzi; elaborarea unui model social care să permită depășirea marilor și complexelor probleme globale noi ale omenirii în ansamblul său, ale societăților, popoarelor și oamenilor, care își cer soluționarea sau a celor mai vechi care nu și-au găsit rezolvări satisfăcătoare până în prezent. În corelație directă cu acesta se află determinarea idealului uman sau a modelului omului de mâine, ca factor fundamental al progresului economic, social, cultural, științific și spiritual, și ca „obiect al istoriei educației și învățământului”. Pe această bază se poate contura idealul educațional, al timpului nostru și al lumii în care trăim, respectiv, tipul formației umane cerut de exigențele celorlalte idealuri enunțate, capabil să „știe”, să „facă”, să „vrea”, să „fie” și, mai ales, să „devină”, potrivit noilor configurații și necesități ale societății viitorului. Astfel încât, generațiile de astăzi și cele viitoare să fie capabile, pe de o parte, să se adapteze la noile lor condiții de viață și la noile sarcini pe care vor fi obligate să și le asume, iar, pe de altă parte, să își poată dezvolta personalitatea și să-și îmbogățească viața personală pe baza căreia să se poată regăsi și să-și satisfacă toate necesitățile de autorealizare, în condițiile civilizației moderne, atât ca factori promotori ai acesteia, cât și ca ființe umane, capabile să se bucure de plenitudinea vieții și a valorilor personale individuale.

De pe aceste poziții, considerăm că ar fi posibilă abordarea întemeiată a ansamblului problematicii, corelarea obiectivelor, conținuturilor, structurilor și organizării sistemelor educaționale, armonizarea lor cu evoluțiile societății și civilizației contemporane și, în cadrul acestora, a celor ce vizează asigurarea calității, eficienței și performanței necesare în domeniul educației și învățământului.

ȘTIRI din țară și din întreaga lume

Muzică ● Sport ● Divertisment
● Sfaturi utile

O televiziune întemeiată pe forța
creatoare a tinereții

Prin noi, UNIVERSITATEA la tine acasă !

Programul

Televiziunii România de Mâine (tvRM)

LUNI 17 martie 2003

- 6:00 **Zori de zi** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică)
- 10:00 Drept penal (8). Infracțiuni contra persoanei – omucidere. Autor: prof.univ.dr. Gheorghe Diaconescu.
- 11:10 Bazele contabilității (20). Conturile de cheltuieli, venituri și rezultate. Autor: lector univ.dr. Dobrin Marinică.
- 11:45 Bazele informaticii (8). Comenzi MS DOS. Autor: conf.univ.dr. Mareș Daniel.
- 12:25 Cercetări de marketing (6). Metode și tehnici de obținere a informațiilor. Autor: conf.univ.dr. Manuela Epure.
- 13:05 Drept financiar public (3). Elaborarea și aprobarea proiectului bugetului de stat. Autor: lector univ. Radu Stancu.
- 14:05 Istoria economică a României. (1/2) Instituționalizarea economiei de piață în România 1860 – 1914. Autor: conf.univ.dr. Eugen Ghiorghiță
- 14:40 Promo – muzică
- 15:00 **Not yet but soon** – emisiune de Doru Enache (r)
- 15:30 **Vorbiți, scrieți românește.** Emisiune de lect.univ.dr. Valeriu Marinescu (r)
- 16:00 **Întâlnire cu folclorul.** Emisiune de Theodora Popescu
- 16:30 **Liniște, vorbesc copiii!** Emisiune de Doru Enache (r)
- 17:00 **Conferința de presă**
- 18:00 Promo – muzică ușoară
- 18:30 **Actualități**
- 19:30 **Ora melomanului.** Realizator: Dumitru Cucu
- 20:30 **Planeta Pământ**
- 21:00 **Academica.** Starea națiunii. România, încotro?
- 22:00 **Revista presei – zapping.** Realizator: Mihaela Nunweiller
- 22:30 **Cheia succesului – manager XXI.** Emisiune în direct de Carmen Dumitriu
- 23:30 Retrospectiva zilei realizată de George Marinescu
- 00:00 Program muzical
- 02:00 Cursuri universitare (reluare din tronsonul 10:00 – 14:00)

MARȚI 18 martie 2003

- 6:00 **Zori de zi** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică)
- 10:00 Drept civil (4). Conținutul raportului juridic civil. Autor: prof.univ.dr. Corneliu Turianu
- 10:55 Drept roman (26). Obligații. (V) Autor: conf.univ.dr. Ștefan Cicoș
- 10:25 Drept constituțional (5). Dezvoltarea constituțională după 1989. Autor: prof.univ.dr. Gheorghe Uglean
- 12:30 Istoria statului și dreptului român (5). Intemeierea statelor feudale românești și legea țării. Autor: conf.univ.dr. Florin Negoită
- 13:00 Drept diplomatic și consular (1). Drept consular. (I) Autor: lector univ.dr. Aurel Bonciog
- 13:30 Drept penal (3). Știința dreptului penal. Autor: prof.univ.dr. Gheorghe Nistoreanu
- 14:00 Filosofia istoriei (3). Introducere. Autor: prof.univ.dr. Ioan Ivanciu
- 14:25 Sisteme logice (2/1). Logica propozițiilor. Autor: prof.univ.dr. Popa Cornel.
- 15:00 **Videoteca tvRM. Oameni care au fost: Spiru Haret.** Emisiune de Eugenia Grosu Popescu
- 16:00 **Patrimoniul cultural**
- 17:00 **Conferința de presă**
- 18:00 Promo – muzică ușoară
- 18:30 **Actualități**
- 19:30 **Fairplay.** Talk-show în direct pe probleme de actualitate ale sportului. Realizator: Mugur Popovici
- 20:30 **Planeta Pământ**
- 21:00 **Academica.** Starea națiunii. România, încotro?
- 22:00 **Revista presei – zapping.** Realizator: Mihaela Nunweiller

- 22:30 **Ediție specială**
- 23:00 Preluare **Deutsche Welle**
- 23:30 Retrospectiva zilei realizată de George Marinescu
- 00:00 Program muzical
- 02:00 Cursuri universitare (reluare din tronsonul 10:00 – 14:00)

MIERCURI 19 martie 2003

- 6:00 **Zori de zi** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică)
- 10:00 Drept civil (anul III) (11). Contractul de împrumut. Autor: prof.univ.dr. Corneliu Turianu
- 11:00 Istoria literaturii române (7). Titu Maiorescu și Junimea. Autor: lector univ.dr. Luiza Marinescu
- 11:35 Limba română (8/1). Normele ortografice și normele ortopeice. Autor: prof.univ.dr. Ion Toma
- 12:10 Istoria literaturii române (7). Titu Maiorescu și Junimea. Autor: lector univ.dr. Luiza Marinescu
- 12:40 Folclorul muzical (3). Organologie populară. Autor: lector univ. Pop Miculi Otilia.
- 13:00 Fundamentele psihologiei (2). Autor: prof.univ.dr. Mihai Golu.
- 13:45 Drept financiar. (7/1) Impozitul pe venit. Impozitarea nerezidenților. Autor: prof.univ.dr. Ioan Condor
- 15:00 **Videoteca tvRM. Oameni care sunt:** Bartolomeu Valeriu Anania. Realizator: Mihai Diaconescu
- 16:00 **Patrimoniul cultural**
- 17:00 **Conferința de presă**
- 18:00 Promo – muzică ușoară
- 18:30 **Actualități**
- 19:30 **România în lume.** Emisiune în direct de Nicolae Mardari
- 20:30 **Repere românești.** Emisiune de Silvia Frimu
- 21:00 **Academica.** Starea națiunii. România, încotro?
- 22:00 **Revista presei – zapping.** Realizator: Mihaela Nunweiller
- 22:30 **Ediție specială**
- 23:00 Preluare **Deutsche Welle**
- 23:30 Retrospectiva zilei realizată de George Marinescu
- 00:00 Program muzical
- 02:00 Cursuri universitare (reluare din tronsonul 10:00 – 14:00)

JOI 20 martie 2003

- 6:00 **Zori de zi** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică)
- 10:00 Limba latină (10). Flexiunea verbală. Tema prezentului. Autor: prof.univ.dr. Liviu Franga
- 10:30 Introducere în știința politicii (6). Acțiunea politică. Autor: prof.univ.dr. Mihai Ozunu
- 11:10 Teoria literaturii (3). Natura literaturii. Autor: lector univ.dr. Valeriu Marinescu
- 11:45 Birotică (5). Elemente de editare de text. Formatarea caracterelor. Asistent univ. Mihai Gabriel
- 12:15 Lingvistică generală (5/1). Limba în perspectivă diacronică. Autor: prof.univ.dr. Zamfira Mihail
- 13:00 Drept civil (an II). Sinteză 3. Autor: lector univ.dr. Mariana Rudăreanu
- 13:40 Istoria literaturii române (1). Introducere în tehnica muncii intelectuale. Autor: lector univ.dr. Luiza Marinescu
- 14:10 Anatomie funcțională (4). Mușchii corpului și gâtului. Autor: prof. Maria Calb
- 14:50 Promo – muzică
- 15:00 **Videoteca tvRM. Oameni care sunt:** Mariana Nicolesco. Emisiune de Alina Dimache
- 16:00 **Patrimoniul cultural**
- 17:00 **Conferința de presă**
- 18:00 Promo – muzică ușoară
- 18:30 **Actualități**
- 19:30 **Spiru Haret – blazonul Alma Mater.** Emisiune în direct de Corneliu Toader
- 20:30 **Planeta Pământ**

- 21:00 **Academica.** Starea națiunii. România, încotro?
- 22:00 **Revista presei – zapping.** Realizator: Mihaela Nunweiller
- 22:30 **Ediție specială**
- 23:00 Preluare **Deutsche Welle**
- 23:30 Retrospectiva zilei realizată de George Marinescu
- 00:00 Program muzical
- 02:00 Cursuri universitare (reluare din tronsonul 10:00 – 14:00)

VINERI 21 martie 2003

- 6:00 **Zori de zi** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică)
- 10:00 Introducere în mass – media (8) Funcțiile socio – culturale ale mass - media. Autor: prof.univ.dr. Lucian Chișu
- 10:35 Informatică pentru sociologie – psihologie (8). Concluzii. Autor: lector univ.dr. Cristian Pomohaci
- 10:55 Preistorie și arheologie (5). Via tehnologia. Autor: conf.univ.dr. Mioara Turcu
- 11:15 Geologie (3). Rocii magmatice. (II) Autor: prof.univ.dr. Marin Șeclăman
- 11:35 Pedagogie generală (13). Direcții de evoluție a educației. Proiectarea curriculară. Autor: prof.univ.dr. Cristea Sorin
- 12:10 Istoria evului mediu european (4). Lumea rurală. Autor: Asistent univ.dr. Ecaterina Lung
- 12:35 Pedagogie generală (3). Structura de funcționare a educației. Autor: prof.univ.dr. Sorin Cristea
- 13:10 Metode și tehnici de cercetare în sociologie (2). Anchetă pe bază de chestionar. (II) Autor: prof.univ.dr. Beatrice Manu
- 13:35 Teoria comunicării (8). Opinia publică. Autor: conf.univ.dr. Sultana Craia
- 14:30 Istoria exercițiilor fizice. Autor: prof. Alexe Nicu
- 15:00 **Videoteca tvRM. Oameni care au fost:** Nicolae Titulescu. Emisiune de Nicolae Mardari
- 16:00 **Repere românești.** Emisiune de Silvia Frimu (r)
- 16:30 Film documentar
- 17:00 **Conferința de presă**
- 17:30 **Pe drumul destinului.** Emisiune de Ioana Mandache
- 18:00 Promo – muzică ușoară
- 18:30 **Actualități**
- 19:30 **Lumea în clipa 2003.** Emisiune de Marian Oprea
- 20:30 **Planeta Pământ**
- 21:00 **Universul cunoașterii.** Emisiune de actualitate științifică (creativitate, I.T., terapii complementare, educație în afara școlii, noutăți din micro și macro cosmos). Realizator: Cătălin Grosu
- 22:00 **Revista presei – zapping.** Realizator: Mihaela Nunweiller
- 22:30 **Ediție specială**
- 23:00 Preluare **Deutsche Welle**
- 23:30 Retrospectiva zilei realizată de George Marinescu
- 00:00 Program muzical
- 02:00 Cursuri universitare (reluare din tronsonul 10:00 – 14:00)

SÂMBĂȚĂ 22 martie 2003

- 6:00 **Zori de zi** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică)
- 8:30 Muzică ușoară
- 9:00 **Vorbiți, scrieți românește.** Emisiune de lect.univ.dr. Valeriu Marinescu
- 9:30 **Not yet but soon** – emisiune de Doru Enache
- 10:00 **Arta documentarului**
- 11:00 **Rodul pământului.** Emisiune în direct de Traian Tudor
- 12:00 **Program muzical.** Realizator: Dumitru Cucu
- 13:00 **Litera și spiritul legii.** Emisiune de prof.univ.dr. Corneliu Turianu
- 14:00 **Întâlnire cu folclorul.** Emisiune de Theodora Popescu
- 14:30 **Meandrele administrației publice.** Emisiune în direct de George Nicolau
- 16:00 **Caleidoscop**
- 17:00 **Trăiește – ți arta!** Emisiune de Marina Roman Boiangiu
- 18:00 **Liniște, vorbesc copiii!** Emisiune de Doru Enache
- 18:30 **Actualități.** Anchetă zilei
- 19:00 Film documentar
- 19:30 **90 de minute pentru sufletul tău** – coproducție TV România de Mâine – TVR Internațional. Emisiune în direct, prezentată de Iuliana Marciuc
- 21:00 **Atelier studentesc.** Magazin studentesc. Coordonaor Eugenia Grosu Popescu
- 22:00 **Forum I.T.** Realizator: Cătălin Grosu
- 23:00 **Auto – star.** Emisiune de Gavrilă Inoan
- 23:30 Program muzical nocturn

DUMINICĂ 23 martie 2003

- 6:00 **Zori de zi** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică)
- 8:00 **Ora de religie**
- 9:00 **Lumea copiilor.** Emisiune de Carmen Cintează
- 10:00 **Stil și frumusețe.** Emisiune de Crinuța Popescu
- 10:30 **Întâlnire cu folclorul.** Emisiune de Theodora Popescu
- 11:00 **S.O.S inima.** Emisiune în direct de prof.univ.dr.doc. H.C. Ioan Pop De Popa
- 12:00 **Zona interzisă.** Emisiune de Veronica Gândac
- 12:30 **Videoteca tvRM**
- 13:00 **Dialog juridic.** Emisiune de prof.univ.dr. Corneliu Turianu
- 13:30 **Week – end magazin.** Emisiune în direct de Riana Popescu
- 16:00 **Dincolo de arenă.** Emisiune de Mugur Popovici
- 17:00 **Club internațional.** Emisiune de Ioana Nitobe
- 18:30 **Actualități**
- 19:00 Televorbirea
- 20:00 **Întâlnire la tvRM.** Emisiune de Ionela Prodan
- 21:00 **Oameni care au fost...oameni care sunt**
- 22:00 Muzică clasică
- 22:30 **Societate și cultură**
- 23:30 **Cafeneaua literară.** Emisiune de Vlad Leu
- 00:00 Program muzical

Opinia
națională

Telefoane:
410.39.11 și
410.39.13,
interioare:
117, 122
Fax:
411.33.84

REVISTA OPINIA NAȚIONALĂ ESTE EDITATĂ
DE FUNDAȚIA ROMÂNIA DE MÂINE.

Instituție social - umanistă de cultură, știință și învățământ
Revista se poate procura prin abonament de la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPEI, revista se regăsește la poziția 2.256.

Solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: *Opinia națională*, Splaiul Independenței nr. 313, Sectorul 6, București, Cont 2511.1-23.1/rol - B.C.R. – Sucursala Unirea.

ISSN 1221-4019

Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI TIPOGRAFIA
FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE

Publicația OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

În aceeași plăcută ambianță, la facultățile Universității *Spiru Haret*, a continuat înmânarea Diplomelor pentru Burse de Merit

FUNDAȚIA ROMÂNIA DE MÂINE

a acordat burse de merit, în valoare totală
de 2.000.000.000 lei,
studenților Universității *Spiru Haret* care au obținut rezultate deosebite
în pregătirea profesională

La Facultatea de Management Financiar-Contabil

La Facultatea de Marketing și Comerț Exterior, asistența

La Facultatea de Filosofie - Jurnalism

București

- Facultatea de Management Financiar-Contabil
- Facultatea de Filosofie-Jurnalism
- Facultatea de Marketing și Comerț Exterior
- Facultatea de Medicină Veterinară

Înmânarea Diplomelor pentru Burse de Merit a avut loc în Amfiteatrul 105 pregătit parca să-și primească sărbătorii.

Deschizând reuniunea, la Facultatea de Management Financiar-Contabil, prof. univ. dr. doc. Grigore POSEA, vicepreședinte al Fundației *România de Măine*, a prezentat, modul în care este structurat sistemul de acordare a bursei la Universitatea *Spiru Haret* studenților cu rezultate deosebite în pregătirea pentru viitoarea carieră profesională și a precizat faptul că, potrivit Regulamentului de acordare a bursei studentului de merit, cuantumul acestora este diferențiat, în funcție de mediile obținute în anul universitar anterior, adresându-le premianților felicitări și urări de noi succese.

Apreciind că decernarea Diplomelor pentru Burse de Merit reprezintă o onoare pentru studenții merituosi, dar poate, cu atât mai mult pentru Universitatea care-i formează, conf. univ. dr. Eugen GHIORGHITĂ, prodecanul Facultății de Management Financiar-Contabil a afirmat că nu dorește să sublinieze efortul financiar făcut, ci sentimentul de împlinire pe care dascălul îl împărtășește în fața acestor rezultate de excepție. Remarcând că sensul existenței unui profesor este ca el să fie depășit de cel pe care îl educă, conf. univ. dr. Eugen GHIORGHITĂ a spus că acest moment, adică înmânarea Diplomelor pentru Burse de Merit, reflectă încă un pas spre împlinirea acestui scop.

În viața fiecărei facultăți există momente care, deși privesc un număr restrâns de studenți, se bucură totuși de o participare mult mai largă, dovadă că semnificația lor depășește limitele exemplului concret.

Un asemenea moment l-a prilejuit acordarea celor șapte Diplome pentru Burse de Merit studenților de la Facultatea de Filosofie-Jurnalism, care au obținut medii între 9 și 9,61, care le-au primit ca pe o investiție de încredere în capacitatea lor de a se autodepăși.

Felicitându-i pe cei care s-au detașat, prin rezultatele obținute la învățătură în anul universitar 2001-2002, prof. univ. dr. doc. Grigore POSEA a ținut să precizeze că la nivelul Universității *Spiru Haret* numărul bursierilor este de 249, exprimându-și speranța că, în anul următor, cercul lor va fi mult mai mare.

Înainte de a înmâna Diplomele pentru Burse de Merit, prof. univ. dr. Ioan N. ROȘCA, decanul Facultății de Filosofie-Jurnalism a subliniat faptul că la asemenea rezultate nu se poate ajunge decât printr-o permanentă preocupare pentru perfecționarea cunoștințelor, într-o acțiune interactivă profesor-student, prin ambiția studenților de a nu se rezuma doar la cursuri și seminarii, ci de a cerceta cât mai multe surse de documentare, apreciind că sistemul de acordare a bursei de merit reprezintă un stimul în ridicarea gradului de profesionalitate.

Vestea că în activitatea studenților de la Facultatea de Marketing și Comerț Exterior va avea loc un eveniment s-a răspândit cu repeziune. Amfiteatrul 101 a devenit parca neîncăpător. Studenții care erau prezenți pentru cursul programat s-au alăturat studenților din anii III și IV, vădit emoționați, urmând a fi sărbătorii de dascălilor lor, de colegii lor, pentru că obținuseră în anul universitar 2001-2002 asemenea medii care le dădeau dreptul la Diplome pentru Burse de Merit.

Reuniunea a fost deschisă de prof. univ. dr. doc. Grigore POSEA,

vicepreședintele Fundației *România de Măine*, care, transmitând mesajul de felicitări și noi succese din partea prof. univ. dr. Aurelian BONDREA, președintele Fundației *România de Măine*, rectorul Universității *Spiru Haret*, a precizat faptul că acordarea acestor Diplome pentru Burse de Merit reprezintă o apreciere a calității procesului de învățământ, a eforturilor studenților care s-au silit să obțină note mari. Și este o realitate faptul că preocuparea pentru creșterea nivelului de pregătire a studenților a condus la sporirea numărului celor care au beneficiat de burse de merit, valoarea globală a acestora ajungând la două miliarde lei față de un miliard de lei cât a fost în anul trecut.

Înmânând cele 14 Diplome pentru Burse de Merit, conf. univ. dr. Manuela EPURE, secretar științific al Facultății de Marketing și Comerț Exterior, a apreciat că aceste distincții constituie o recunoaștere a muncii de calitate desfășurată de corpul didactic în pregătirea performantă a viitorilor specialiști în marketing și comerț exterior, o motivație în plus pentru toți studenții îndemnați astfel să intre în această competiție a valorilor.

Modernă Clinică Veterinară a Facultății de Medicină Veterinară a cunoscut o altfel de atmosferă față de cea obișnuită, în care se desfășoară activitățile practice cotidiene, oferind participanților la această reuniune de înmânare a Diplomelor pentru Burse de Merit bucuria unei autentice sărbători. O sărbătoare a izbănzii celor trei studenți care au obținut rezultate de excepție în pregătirea teoretică și practică.

Deschizând festivitatea care s-a desfășurat în Amfiteatrul Mare al Clinicii Veterinare, prof. univ. dr. Toma COBAN, decanul Facultății de Medicină Veterinară a apreciat generoasa inițiativă a Fundației *România de Măine* de a acorda, din fonduri proprii, burse de merit, studenților Universității *Spiru Haret*, care, iată, acum dobândește dreptul la tradiție. De asemenea, a subliniat semnificația momentului care răspândește deopotrivă eforturile studenților ce au urcat

pe podiumul laureaților și ale profesorilor care au cultivat în permanență noi exigențe în formarea viitorilor specialiști în medicina veterinară, implicându-se efectiv în realizarea lor. Faptul că, față de anul trecut, când nu s-a acordat decât o Diplomă pentru Bursă de Merit, pentru rezultatele obținute la învățătură în anul universitar 2001-2002, s-a înregistrat un progres, pe care-l socotim relevant. Înmânând Diplomele pentru Burse de Merit celor trei studenți din anul V, decanul facultății le-a felicitat.

Calde cuvinte de mulțumire și recunoștință față de Fundația *România de Măine* și Universitatea *Spiru Haret* a rostit studenta Liana Antoanella Dumitrescu, care a explicat colegilor ei că fără muncă serioasă, fără renunțări nu ar fi putut beneficia de asemenea distincție.

Adela DEAC

Brașov

- Facultatea de Management
- Facultatea de Științe Juridice și Administrative
- Facultatea de Psihologie - Pedagogie

În Aula *Spiru Haret* a avut loc festivitatea de acordare a diplomelor pentru Bursele de Merit studenților care în anul universitar 2001-2002 au obținut rezultate deosebite la învățătură.

O ocazie semnificativă de a proba calitatea și eficiența învățământului universitar din facultățile noastre, prin numărul mare de studenți bursieri.

Numărul studenților distinși cu Diplome pentru Burse de Merit confirmă seriozitatea și competența demersului didactic și managerial, împreună cu o indiscutabilă creștere, de la an, la an a calității umane a celor care bat la porțile universității noastre.

În Aula *Spiru Haret*, alături de studenții premiați, au fost prezenți colegii lor, precum și studenții anului întâi, cei mai tineri aspiranți la aceste distincții, împreună cu cadrele lor didactice.

Remarcând semnificația deosebită a acestei zile, lectorul univ. dr. GHEORGHE BABONEA i-a felicitat pe studenții premiați și pe profesorii lor și a adus mulțumiri Fundației *România de Măine* și conducerii Universității *Spiru Haret* pentru generoasa decizie de a stimula valoarea studenților printr-un mare efort financiar.

Diplomele pentru Burse de Merit au fost înmânate de decanul Facultății de Psihologie-Pedagogie, conf. univ. dr. CORNELIA TATU, tuturor celor 44 de studenți bursieri care, în semn de recunoștință, au oferit flori profesorilor care i-au îndrumat și pregătit pentru această înaltă performanță.

În cuvântul său, studenta Dana Popescu (Iordache) din anul IV, Facultatea de Psihologie-Pedagogie, a subliniat că o astfel de distincție obligă în egală măsură pe cei ce o primesc, din perspectiva reconfirmării în cadrul examenului de licență, dar și pe cei care aspiră la ea, motivându-i, că rezultatele sunt opera colectivă a întregului corp profesoral, care își găsește, astfel, reflectate investițiile de suflet și profesionalitate, precum și faptul că doar în contextul acestei universități, care pune accent pe calitate și eficiență, acest lucru este posibil.

Felicitând pe cei premiați, Mirela Săbăduș, studentă în anul I și-a exprimat speranța că împreună cu colegii săi se va ridica la nivelul de pregătire impus de exigențele acordării bursei de merit, pentru a continua tradiția de excelență promovată în cadrul universității.

Ziua de 5 februarie 2003 a fost, indiscutabil, pentru studenții și corpul profesoral al facultăților din Brașov ale Universității *Spiru Haret*, o zi a confirmărilor.

Conf. univ. dr. Cornel LAZĂR

Craiova

- Facultatea de Contabilitate și Finanțe

Festivitatea de înmânare a Diplomelor pentru Burse de Merit s-a desfășurat într-una din sălile de curs, în prezența studenților din anii I-IV și a cadrelor didactice.

În cuvântul de deschidere prof. univ. dr. Petru BARDAȘ, decanul facultății, a prezentat succint sistemul de burse dusă de Fundația *România de Măine* pentru stimularea studenților de la Universitatea *Spiru Haret* în obținerea de rezultate cât mai bune. În anul universitar 2002-2003, bugetul alocat, pentru burse, pe la dispoziția facultăților de la universitate, față de anul universitar precedent, s-a dublat. În aceste condiții, considerăm că și eforturile studenților pentru obținerea unor rezultate superioare vor crește, mărindu-se astfel și șansele de angajare după terminarea facultății.

Conf. univ. dr. Eugen GHIORGHITĂ a subliniat că numai o pregătire continuă în timpul semestrului poate asigura o bună pregătire a studentului în condițiile în care studentul are, conform programei analitice, suficiente verificări până la examenul final de disciplină. Profesia de economist specializat în Contabilitate și Informatică de Gestiune se pregătește cu miză pentru cel mai frumos joc economico-social – „Contabilitatea”.

Lector univ. dr. Emil GIHIȚĂ a menționat necesitatea menținerii unei pregătiri permanente a studenților, diversificarea materialelor didactice puse la dispoziția studenților, inclusiv accesarea „Bibliotecii virtuale”, pe Internet, pentru obținerea unor rezultate performante oglindite și în numărul de burse obținute în cadrul facultății.

În continuare, au fost înmânate Diplomele pentru Burse de Merit.

Studenții premiați au mulțumit pentru bursele primite, angajându-se ca și în următorul an universitar să dobândească rezultate meritorii care să le permită obținerea de burse.

Prof. univ. dr. Petru BARDAȘ

SALA DE CURS, LABORATORUL, BIBLIOTECA

De aici pornesc studenții în competiția pentru bursa de merit

Facultățile Universității *Spiru Haret* dispun de spații de învățământ corespunzătoare (în 15 din cele 21 clădiri proprii), laboratoare bine dotate (peste 400 calculatoare, din care 150 de ultimă generație și aparatură), biblioteci dotate cu zeci de mii de volume, în special, carte universitară.